АНАМНЕЗА, Год. XIV, 2019, кн. 2, с. 1-35, ISSN 1312-9295

ГИБЕЛТА НА МАРШАЛ БУРЮЗОВ В ОЧИТЕ НА БЕЛГРАДСКИЯ ПЕЧАТ

Неманя Калезич

„Настъплението не трябваше да се отлага... Основните сили на Трети украински фронт се концентрираха върху задачата неприятелят да бъде изгонен от Югославия. Трябваше да настъпим в пояса между Дунав и Балканския хребет, а след това и по долината на Западна Морава“. С тези думи маршал Бирюзов започва своите спомени за началото на операцията за освобождението на Белград през есента на 1944 г. в мемоарната си книга „Съветският войник на Балканите“[1].

След като на територията на Румъния и България идват частите на Червената армия, главно тези от Втори и Трети украински фронт, в Сърбия се създават условия за взаимодействие между съветската армия и югославските партизани. Германската група армии „Е“ бързо се изтегля от Гърция и Албания. Ето защо на преден план излиза задачата да се пресече моравско-вардарския коридор, който има ключово значение за комуникациите на Балканите.

През Белградската операция от 23 септември до 20 октомври 1944 г. частите на Трети украински фронт[2] със съдействието на Първа армейска група на ЮНОВ

[1] За отбелязване е, че досега спомените на Бирюзов не са излизали на сърбо-хърватски, съответно сръбски език. Съветското издание е **Бирюзов, С.С.** Советский солдат на Балканах. Москва, 1963. Спомените на маршала излизат още на следващата година на български език – **Бирюзов, С. С.** Съветският войник на Балканите: Спомени. София, 1964.

[2] В оперативно подчинение на Трети украински фронт се намират и войниците на Отечественофронтовска България: Първа, Втора и Четвърта армии (9 дивизии и 3 отделни бригади, включително танковата).

успяват да освободят Белград, да овладеят долината на р. Велика Морава. Също така те пресичат отстъплението на немската група „Щетнер“, която се изтегля от Източна Сърбия към р. Сава и Хърватия. Четвърти гвардейски механизиран корпус под команването на генерал-подполковник В. И. Жданов и части от Петдесет и седма армия под командването на генерал-лейтенант Н. Н. Шкодрунович се включват непосредствено в операциите за освобождението на самия Белград. Генерал-полковник С. С. Бирюзов е началник-щаб на фронта. В битката за Белград загиват 940 войници от Червената армия и 2953 югославски партизани. Над 2000 съветски войници за отличени с югославски ордени. 13 бойци са обявени за народни герои на Югославия. Това е най-висшето военно отличие в Титова Югославия.

След смъртта на Сталин двустранните отношения между ФНРЮ/СФРЮ и СССР се затоплят. В събитие от първостепенно дипломатическо значение се превръща отбелязването на Деня на освобождението на Белград и посрещането на делегация от командири и ветерани на Червената армия. На 19 октомври 1964 г. със самолет Ил-18 съветската делегация заминава за Белград. Около 11 часа през деня самолетът захожда към Белград по направлението откъм планината Авала. В 11:34 екипажът на самолета за последен път се свързва с летището в Сурчин. Ето как вестник „Политика“ описва атмосферата на летището: „Почетната рота на ЮНА и военния оркестър бяха готови за тържественото посрещане. Войниците в парадни униформи стояха мирно пред сградата на летището... Бе обявено: „Очакваме, че самолетът ще пристигне след 5 минути...“. Но бързо стана ясно, че от сградата на летището в далечината по посока на Авала е забелязан краткотраен пламък, а след това и дим“.

В злополуката загиват всичките 18 пътника и членовете на екипажа. Сред тях са седем висши командири от Червената армия. Освен маршал Бирюзов загиват генерал-полковник Жданов, запасен генерал-лейтенант Шкодунович, запасен генерал-лейтенант Кварцов, генерал-майор Бочаров, генерал-майор Миронов, подполковник Шелудко и всички членове на екипажа. Самолетът е напълно унищожен. Репортер от „Вечерне новости“ описва мястото на злополуката със следните думи: „Съдейки по изпочупените дървета самолетът е падал от 300 метра

и е експлоадирал след като се е ударил в хълма. На мястото на удара в хълма в периметър от 100 метра дърветата са унищожени. Тук се намира средната част на самолета, която е горяла най-дълго. Вместо корпус може да се види само почерняла купчина алуминий... До няколко обгорени трупа с изгорели дрехи на мястото на злополуката е открита само една синя блуза и бяла пижама, по която още си личат ръбовете от гладенето“. Откриването и идентификацита на телата трае до късно през нощта. На другата сутрин на пътя до мястото на злополуката журналист от вестник „Борба“ вижда 18 ковчега. До всеки от тях има почетен караул от по един униформен служител на Военна полиция. „Като по чудо от огъня е оцеляла табела, която е на маршал Бирюзов: началник-щаб на Втора гвардейска армия на Волга... началник-щаб на Южния фронт... началник-щаб на Четвърти украински фронт... началник-щаб на Трети украински фронт...“.

На 20 октомври по-големият дял от съдържанието на белградския печат е посветен на трагедията. През деня „Вечерне новости“ имат две извънредни издания. Наред с описанието на самата злополука и фотографии от мястото на трагедията на страниците на вестниците са публикувани съболезнователни телеграми от югославските ръководители, биографии и некролози на загиналите членове на делегацията. На страницата с обявите във вестник „Борба“ доминира рекламата на книгата *Београдска операција*, „която е написана съвместно от съветски и югославски военни историци под общата редакция на маршала на Съветския съюз С. С. Бирюзов и генерал-полковника от ЮНА Раде Хамович“. На заглавните страници на всички белградски вестници е публикуван указът за награждаването на всички загинали. Особено се набляга върху посмъртното обявяване на маршал Бирюзов за народен герой на Югославия. След първоначалния шок вестниците започват да печатат изявленията на югославските бойни другари, които са познавали загиналите, особено що се отнася до генерал Жданов, който лично командва бойните части по улиците на Белград. Още на 21 октомври е публикуван фейлетон с части от военните спомени на маршал Бирюзов и изявленията на членовете на съветската делегация, дадени за съветската преса преди фаталния полет за Белград.

Два дни след злополуката, в Дома на ЮНА, намиращ се в центъра на Белград, е организирано изпращане на посмъртните останки на жертвите на катастрофата. След 10 часа сутринта започват да се сменят почетни стражи, съставени от действащи офицери, ветерани от войната, служители на съветското посолство. Вниманието на журналистите е привлечено особено силно от почетния караул, състоящ се от младежи и девойки, родени в късната есен на 1944 г., които символично са наречени „връстници на освобождението на Белград“. Хиляди граждани влизат в залата, за да отдадат своята последна почит, а след това са произнесени няколко траурни слова. „Този град искаше да е щастлив с тях във времена, когато много от мечтите на борците за неговата свобода вече са станали действителност. Вместо като най-хубав подарък Белград да ви покаже своя днешен лик… градът с неизмерима болка отдава тържествена почит и ви изпраща като свои най-близки приятели“.

Ковчезите са пренесени на артилерийски лафети. Шествието тръгва по централните градски улици. Според написаното в репортажа във „Вечерне новости“ колоните от граждани обсипват с цветя траурната процесия по целия път до летището в Батайница, намиращо се на 25 километра от центъра на града. Процесията тръгва от същато място на Площада на републиката, на което 20 години по-рано командващият Жданов държи реч над могилите на загиналите червеноармейци.

През следващите дни печатът съобщава за изпращането на посмъртните останки от военното летище в Батайница, полагането на урната с пепелта на маршал Бирюзов под Мавзолея на Ленин на Червения площад и погребението на останалите жертви на Новодевичевото гробище в Москва. На погребението присъства и началник-щабът на ЮНА Раде Хамович, който след това посещава семейството на Бирюзов заедно със съветските военни и политически официални лица.

През 1964 г. в Белград излизат пет ежедневника, от които един е специализиран за спорт. Печата се и един политически седмичник, а също така голям брой издания на различни обществени и трудови организации. При

необходимост отделни вестници като „Вечерне новости“ имат по-няколко тиража в един ден. Специализираната преса на Югославската народна армия и преди всичко седмичника „Народна армия“ посвещава отделен брой изцяло на загиналите в злополуката. Наред с подробни биографии на военните командири са отпечатани и съболезнователни телеграми от някогашните бойни другари, спомени от генерал Сава Дърлевич за срещите с генерал Жданов и редица фотографии на сградата на командването през октомври 1944 г., която днес е най-голямата детска болница в Сърбия. Вестникът на ВВС „Нашите криле“ на първа страница публикува снимка от изпращането на тленните останки от военното летище в Батайница с водещо заглавие „Благодарим за бойното другарство“ и напомняне за съветската военна помощ при сформирането на югославската бойна авиация. Политическият седмичник НИН в броя си от 25 октомври публикува текста „In memoriam: Миг на най-голяма тъга“, обявявайки, че ще отпечата голям фейлетон със спомени на югославските бойци за съветските военни командири. Но за съжаление този материал така и не е отпечатан. Ежедневникът „Спорт“ публикува съобщение, че по повод на двудневния траур в Белград са отменени всички спортни прояви. Още на 20 октомври „Политика експрес“ съобщава, че на мястото на злополуката ще бъде издигнат паметник в чест на загиналите. На следващата година паметникът е издигнат. Той е дело на скулптора Йован Кратохвил.

ПРИЛОЖЕНИЯ // Изрезки от югославската преса с материали за самолетната катастрофа:

БОРБА

ОРГАН СОЦИЈАЛИСТИЧКОГ САВЕЗА РАДНОГ НАРОДА ЈУГОСЛАВИЈЕ

СОВЈЕТСКИ АВИОН „ИЉУШИН 18" СРУШИО СЕ НА АВАЛУ КРАЈ БЕОГРАДА

ПОГИНУО МАРШАЛ БИРЈУЗОВ И ЧЛАНОВИ ДЕЛЕГАЦИЈЕ РАТНИХ ВЕТЕРАНА СОВЈЕТСКОГ САВЕЗА

Осим маршала Бирјузова, погинули су и генерал-пуковник Жданов, генерал-лајтнант Шкодунович, генерал-лајтнант у пензији Кравцов, генерал-мајор Бочаров, генерал-мајор Миронов, потпуковник Шелудко и сви чланови посаде авиона

У Београду проглашена дводневна жалост. – Образован одбор за сахрану погинулих чланова совјетске делегације која је путовала на прославу двадесетогодишњице ослобођења главног града Југославије

ПРЕДСЕДНИК ТИТО:

ТРАГИЧНА СМРТ СОВЈЕТСКИХ ХЕРОЈА БОЛНО ЈЕ ОДЈЕКНУЛА У СРЦИМА НАШИХ НАРОДА

ЕДВАРД КАРДЕЉ:

ДУБОКО НАС ЈЕ ПОТРЕСЛА ВЕСТ О ТРАГИЧНОЈ СМРТИ СОВЈЕТСКИХ ВОЈНИХ РУКОВОДИЛАЦА

ИВАН ГОШЊАК:

БЕОГРАД ИХ ЈЕ ОЧЕКИВАО БРАТСКИ И СА ТОПЛОМ ЗАХВАЛНОШЋУ

САОПШТЕЊЕ ЦК КПСС, ПРЕЗИДИЈУМА ВРХОВНОГ СОВЈЕТА И ВЛАДЕ СССР ПОВОДОМ КАТАСТРОФЕ НА АВАЛИ

У Москви формиран Одбор за сахрану са министром одбране СССР Родионом Малиновским на челу

Званично саопштење о несрећи

Ил. 1

ТРАГЕДИЈА НА АВАЛИ

Јуче, у 11.34 часова, совјетски војни авион ИЛ-18 свом снагом је ударио у Авалу код Београда. У овој катастрофалној несрећи нема преживелих. У авиону се налазила делегација СССР која је требало да присуствује прослави 20-годишњице ослобођења главног града.

У једном оваквом авиону јуче је у Београд требало да дође делегација СССР. Моћни турбомлазни ИЛ-18 ударио је у обронке Авале и нешто касније изгорео у пламену.

На прве вести о несрећи, после свега двадесетак минута, на место катастрофе су стигле многобројне спасилачке екипе. Неколико десетина санитетских и ватрогасних возила, опремом и људима који су могли да помогну путницима, узалуд су трагали по шуми — од авиона су остали само комади.

Мало делова је остало од огромног авиона. Ово је мотор који се нашао на неколико метара испод пута који води према врху Авале.

Непосредно после удеса, неколико људи који су радили у близини дотрчали су до авиона који се распао. Један од очевидаца, Млодраг Богдановић, прича шта је видео.

Приликом удараца авион је у силном налету кроз шуму оборио неколико десетина стабала. За њим је остао празан простор дужине и до 250 метара. Међу дрвећем и поломљеним гранама нашла се олупина.

У шуми, близу великог платоа који води према Споменику незнаном јунаку, нашао се и овај део ИЛ-18. Од конструкције авиона једино мање уништен је „реп".

Ватрогасци су имали поприлично посла: остаци авиона, после двоструке експлозије, горели су дуже времена. Један од чланова спасилачких екипа снимљен је поред пропелера.

(Снимио Н. Бабић)

Ил. 2

На авалском путу, недалеко од места трагедије, стоји почасна стража покрај ковчега у којима су јуче смештени посмртни остаци пронађених жртава

Ил. 3

Совјетска војна делегација која је јуче рано ујутро допутовала специјалним авионом ИЛ-18 на челу са маршалом авијације и заменником министра народне одбране СССР В. А. Судецом да би присуствовала двадесетогодишњици ослобођења Београда, обишла је пре подне место на коме се догодила трагедија: НА СЛИЦИ: Генерал армије, начелник Главне политичке Управе Совјетске армије и ратне морнарице, и члан државног Одбора за сахрану А. А. Јепишев одају пошту погинулим друговима.

Ил. 4

БЕОГРАДСКО ИЗДАЊЕ

ГОДИНА XXIX — БРОЈ 291

Четвртак, 22. октобар 1964.

БЕОГРАД

Уређује редакцијски колегијум
Главни и одговорни уредник
Лазар Мојсов
Лист излази сваког дана

ЦЕНА И ДИНАРА — РУКОПИСИ СЕ НЕ ВРАЋАЈУ

ЗИХ ЗЕМАЉА, УЈЕДИНИТЕ СЕ!

БОРБА

ОРГАН СОЦИЈАЛИСТИЧКОГ САВЕЗА РАДНОГ НАРОДА ЈУГОСЛАВИЈЕ

Први број „Борбе" органа Комунистичке партије Југославије изашао је у Загребу 16. фебруара 1932. године. 11. јануара 1939. годинe забрањено је даље излажење „Борбе" и чланови редакције ухапшени су на затвор и робију.

У народноослободилачком рату „Борба" наставе излази и то: у Ужицу од 15. октобра до 17. новембра 1941. и у Дрвару од 4. октобра 1942. до 27. фебруара 1943.

Од 15. новембра 1944 године „Борба" настављa излажење у ослобођеном Београду, а од 12. марта 1945 и у Загребу.

Од 8. јуна 1954. године „Борба" је орган Социјалистичког савеза радног народа Југославије.

Указом Председника Републике од 16. фебруара 1962. године „Борба" је одликована Орденом заслуге за народ са златном звездом

ВЕЛИЧАНСТВЕН И ДИРЉИВ РАСТАНАК БЕОГРАДА СА СОВЈЕТСКИМ РАТНИЦИМА - ХЕРОЈИМА

Стотине хиљада Београђана одало последњу почаст у шпалиру дугачком 25 километара, од Дома армије до Батајнице

Последњу почасну стражу држали истакнути политички и војни руководиоци, чланови совјетске делегације и представници Београда

ИСПРЕД ДОМА ЈНА ГОВОРИЛИ ДРАГИ СТАМЕНКОВИЋ И АЛЕКСЕЈ ЈЕПИШЕВ

Данас ће специјални авион пренети посмртне остатке у Москву

Београд је јуче отворио све своје улице и сва своја срца, одајући последњу пошту погинулим совјетским друговима: члановима војне делегације за прославу двадесетогодишњице ослобођења главног града СФРЈ — Сергеју Семјоновичу Бирјузову, Николају Романовичу Мироновy, Владимиру Ивановичу Жданову, Николају Николајевичу Шкодуновичу, Ивану Кондратевичу Кравцову, Леониду Порфиревичу Боцарову, Григорију Тимофејевичу Шелудку и посади „Иљушина-18" чији је лет прекинут на авалској коси 19. октобра у 11 часова и 34 минута — Михаилу Петровичу Сисујеву, Генадију Андрејевичу Бељајеву, Генадију Николајевичу Куришову, Алексеју Владимировичу Афимову, Владимиру Дмитријевичу Ишченку, Олегу Сергејевичу Молину, Валентину Василијевичу Черненку, Евгенију Васиљевичу Јермахову, Николају Андрејевичу Жбелову, Валентину Федоровичу Качалкину и Тамари Сергејевној Кузмини.

Десетине хиљада Београђана прошло је немо крај њиног катафалка у Дому ЈНА а стотине хиљада испратило је београдским и жичким улицама и путем ка Батајници до аеродрома ратне другове свога града чија је трагична погибија спустила на пола копља празничне заставе Београда.

Девет часова: Ток за јединствени улази у београдски Дом ЈНА, а већ хиљаде Београђана чекају у Француској, Македонској, Колашинској и Васиној улици и на Тргу Републике.

На истом овом тргу, где је на овај дан пре двадесет година, док су још догоревали ватрени тек ослобођеног града, са њиног тенеа, на свраних малих правнарнрјача, говорио генерал Жданов. На истом овом тргу исти овај ратник друг Београда Жданов, који је данас мртав у холу војничког дома.

У холу Дома ЈНА, на њиним катафалку, осамнаест ковчега покривених совјетским заставама. Крај њих осамнаест венаца града Београда.

Десет часова: Група виших официра Југословенске народне армије стуа на чета правих почасних стражара.

Пролазе немо Београђани.

Пролазе деца, радници, војници, официри, студенти, службеници, мајке у њиним. На ковчеге лагају бусеца и суза. Основци са пиоле „Раде Кончар" са њиним пионирским марамама. Девојчица се подиже на прсте да окити одар малим карамфилим.

„То су наша деца..."

Десет часова и тридесет минута: Почасне страже смењују се после сваких петнаест минута.

Поворка се зауставља за тренутак: инвалид на шајкама не може брзо. Једна

Ил. 5

Страна 4. БОРБА Четвртак, 22. октобар

СТОТИНЕ ХИЉАДА БЕОГРАЂАНА ОДАЛО ПОСЛЕДЊУ ПОЧАСТ РАТНИЦИМА-ХЕРОЈИМА

Секретар Градског комитета Савеза комуниста и члан ЦК СКЈ Драги Станенковић испраћа се од маршала Бирјузова и другова

(Наставак са 1. стране)

Последња стража крај црног катафалка: Јован Веселинов, Иван Гошњак, Зоран Брђић Јаков Блажевић, Отмар Креачић, Раде Хаџић, Драги Станенковић и Бранко Пешић.

Тринаест часова и тридесет минута: Трг пред Домом ЈНА.

Командир почасне чете командује: Почасни поздрав!

ВИ ОСТАЈЕТЕ ВЕЧИТИ ЈУНАЦИ ОВОГ ГРАДА ВЕЛИКОГ СРЦА КОЈИ УМЕ ДА ПАМТИ СВОЈЕ БОРЦЕ И ПРИЈАТЕЉЕ

— рекао је Драги Станенковић, члан ЦК СКЈ и секретар Градског комитета Савеза комуниста Београда

Са степеништа Дома од погинулих другова опраштају се секретар Градског комитета Савеза комуниста Београда и члан ЦК СКЈ Драги Станенковић и генерал армије Совјетског Савеза Алексеј Алексијевич Јепишев.

Пред нама су посмртни остаци великих синова совјетских народа, наших незаборавних ратних другова и пријатеља. Међу знаменитим мртвима: маршал Совјетског Савеза Сергеј Семјонович Бирјузов, генерал-мајор Никола Романов Мерков, генерал-пуковник техничких јединица Владимир Иванович Жданов; генерал-лајтнант Никола Николајевич Шкодунович; генерал-лајтнант у пензији Иван Кон; дратевеч Кравцов; генерал-мајор у пензији Леонид Порфирјевич Бочаров и потпуковник Глигорије Тимофејевич Шедуко.

Са њима су погинули: мајор Михаил Петрович Скурјев; мајор Генадиј Андрејевич Бељајев; капетан Геннадиј Николајевич Кужушев; капетан Алексеј Владимирович Афанасјев; мајор Владимир Валентинович Ишченко; капетан Олег Сергејевич Моленс; старији поручник Валентин Василијевич Черненко; старији сержант Евгеније Василијевич Јермаков.

Лењинов посмртни марш. Пада лишће на јесењи трг и на венце у руукама дечјака и младића.

Официри Југословенске народне армије износе и подижу ковчеге на лафете. Са Дома армије лелујају пале на пола копља југословенска и совјетска застава. Београд је свечан и нем на својим тротоарима. Тужни домаћин испраћа несрећне госте.

Ратници Совјетске армије, Југословенске армије, Београда, Србије, Југославије, Европе, Америке, Азије, Африке, Аустралије, Новог Зеланда, Канаде, Мексика, Бразила, Аргентине, Чиле, Перуа, Колумбије, Венецуеле, Кубе, Доминиканске Републике, Хаити, Јамајке, Пуерто Рико, Шпаније, Португалије, Италије, Француске, Белгије, Холандије, Данске, Норвешке, Шведске, Финске, Пољске, Чехословачке, Мађарске, Румуније, Бугарске, Грчке, Турске, Сирије, Ирака, Ирана, Авганистана, Пакистана, Индије, Индонезије, Малезије, Филипина, Кине, Корее, Вијетнама, Монголије, Ирске, Аустрије, Швајцарске, Немачке, Источне Немачке, Западне Немачке

Ил. 7

САХРАЊЕН МАРШАЛ БИРЈУЗОВ

и чланови совјетске војне делегације и посаде авиона који су настрадали на Авали

САХРАНИ НА ЦРВЕНОМ ТРГУ ПРИСУСТВОВАЛИ НАЈВИШИ СОВЈЕТСКИ РУКОВОДИОЦИ. — СА ПОСМРТНИМ ОСТАЦИМА МАРШАЛА БИРЈУЗОВА ОПРОСТИЛИ СЕ МИНИСТАР ОДБРАНЕ СССР МАЛИНОВСКИ И НАЧЕЛНИК ГЕНЕРАЛШТАБА ЈНА ГЕНЕРАЛ-ПУКОВНИК РАДЕ ХАМОВИЋ

Урну са пепелом маршала Бирјузова носе: Брежњев, Косигин, Микојан, Подгорниј и Малиновски (Телефото за „Борбу")

(Од сталног дописника „Борбе")

Москва, 23. октобра

Данас је Москва била у великој жалости. Сахрањени су посмртни остаци високих совјетских војних руководилаца и чланови посаде авиона који су трагично изгубили животе у авионској катастрофи код Београда.

Маршал Совјетског Саве за Бирјузов сахрањен је на Црвеном тргу, а остали погинули чланови делегације и посаде срушеног авиона на Новодевичјем гробљу.

У преподневним часовима Московљани су одали пошту посмртним остацима погинулих — маршалу Бирјузову у Сали стубова Дома синдиката, а осталим погинулим војним руководиоцима и члановима посаде авиона у Дому совјетске армије.

У 12 часова сахрани на Новодевичјем гробљу присуствовали су совјетски вој-

(Наставак на 2. страни)

Ил. 8

ПОЛИТИКА, уторак 20. октобар 1964.

Делови одеће настрадалих путника

Миронов и потпуковник Шелудко. У авиону је изгубило животе и 11 чланова посаде и још једно лице чије име за сада није познато.

Саопштење о несрећи

Дирекција за цивилну ваздушну пловидбу Савезног извршног већа издала је саопштење:

„Ноћ нешто после 11.30 часова срушило се совјетско-војни авион типа ИЛ — 18 у коме се налазила делегација Совјетске армије, на чему са маршалом Совјетског Савеза Бирузовим, која је требало да учествује на прослави 20-годишњице ослобођења Београда.

Авион је требало да пролети Авалу у 11 часова и 34 минута на висини од 1.100 метара.

Авион је прављен на радарском екрану.

Тачно у 11.34 прекинута је веза између контроле летења на аеродрому „Београд" и посаде авиона.

Авион је ударио у Авалу у непосредној близини споменика Незнаном јунаку.

Ово место се налази на око 400 метара надморске висине.

Нико од путника и чланова посаде није преживео.

Одмах после катастрофе на лице места су изашли представници Секретаријата унутрашњих послова и Друштвеног секретаријата народне одбране, као и екипе за спасавање.

Истрага о узроцима ове катастрофе је у току.

Авала је ноћ била покривена густом маглом, аеродром је био нормално отворен за саобраћај.

Изјелешење водећи специјалну комисија за испитивање узрока несреће Дирекције за цивилну ваздушну пловидбу."

Шта се видело на месту несреће

Око две стотине метара испред врха Авале, експлозија је на пут избацила велики авионски мотор.

Из велике увале испод пута избијао је густ дим помешан с маглом од кога се ништа није видело. Били су видљиви само велики језици пламена који је сукљао високо у небо нако су их ватрогасци заспивали млазевима воде и специјалне пене за гашење.

Са управником станице за хитну помоћ др Драгољубом Лукићем и лекаром др Борисом Пирошковим упутили смо се на место удеса.

Невосредно испод пута, у веома стрмој ували налази се највећи део остатака авиона из чијих је кужо пламен и дим. Лекари су претраживали остатке авиона. Преживелих нигде није било. Открили су само неколико угљенисаних лешева.

Поломљено дрвеће

Приликом пада авион је крилима покидао врхове дрвећа у ширини од око 100 метара. Тачно се види место где је почео за пада. Ту су поломљени само врхови дрвећа. Све даље, наилази се на поломљена стабла на разној висини.

Судећи по тим поломљеним стаблима, авион је падао око 300 метара а затим је ударио у брдо и — експлодирао.

На месту удара у брдо разнета су експлозијом стабла у ширини око 100 метара и ту се налази и средњи део авиона који је наједуже горео. Уместо трупа може да се види само прицрнела гомила алуминијума.

Једини је реп авиона у овој гомили алуминијума, вероватно од експлозије, на стотине метара расути су разни делови авиона. Међу њима су разно-уређаји, доводници за гориво, једна унутрашња гума, таблеа са пилотске и навигаторске кабине и разна парчад алуминијума.

Поред неколико угљенисаних лешева на коњима је изгорело одело, на месту несреће је нађена само једна плава блуза од униформе и бела кошуљица шивени од беглања. Нигде около није нађен ниједан део трупа путника. Све је изгорело.

Екипе хитне помоћи

Позив Станици за хитну помоћ био је упућен у 12.10 часова. Прва супер-хитна екипа са др Слободаном Цветановићем десет минута касније била је на месту удеса.

— На месту где је пар авион затекли смо велики пожар, рекао нам је доктор Цветановић. пламен је још сукљао и чуле су се повремене детонације.

Ова екипа хитне помоћи одмах се спустила доле у увалу где су се налазили остаци авиона који је још горео али нигде нису приметили да неко даје знаке живота.

За овом екипом убрзо је стигла друга екипа, такође супер-хитна помоћ, а после пет минута за њима је пристигло седам санитетских кола.

Нешто касније на Авалу, код места несреће, дошла су шестора кола која су носила материјал за пружање помоћи приликом масовних несрећа.

Девет лекара било је на месту несреће да укаже помоћ.

За то време стигли су и ватрогасци који су пеном засипали остатке авиона који је још горео.

ОЧЕВИЦИ ПРИЧАЈУ

Непосредних очевидаца несреће, у правом смислу речи, није било. Густа, непрозирна магла сузала је видик на неколико метара. Међутим, известан број радника и стручњака на телевизијском торњу, радника шумске секције на Авали и гости хотела и ресторана ипак су могли да пруже извесну слику о величини трагедије.

— Са Војиславом Чаранићем радио сам у близини споменика Незнаном јунаку — почиа узбуђено Живојин Ристић радник. — Изнада, тргла нас је снажна експлозија. Под нама се тло затресло. У први мах нико од њих није знао шта се догодило нити где је избила експлозија. Убрзо потом, испод прозора, на асфалтном кружном путу, уследили су висок пламен и дим. Потрчали су на том месту, али су одмах застали, јер је у међувремену одјекнула још једна експлозија.

— Угледали смо као сукну висок пламен — каже Ристић. — Дотрчао је доцнијаа јака топлота.

Готово истовремено из хотела су истрчали и многи гости. Међу њима су се налазили Никола и Добрила Петровић.

— Пламен се убрзо стишао — кажу ово двоје присутних. — Међутим, кад смо се приближили згаришту, на њему од авиона готово ништа је било ни трага. Све је изгорело. На другу је остао само један мотор који се још димио... Нешто даље, испод друма, лежали су труп и разнесено крило.

Поред остатака авиона који је дотеревао, на путу према Авали, обавијеној маглом, сусрели смо Млодрага Богдановића, радника шумске секције. Он се међу пранма налазио на месту катастрофе, неколико тренутака пошто се огромни труп совјетског авиона „Ил-18" зарио у брдо стотинак метара испод самог врха.

Угледао сам висок пламен

Веома узбуђен и још очигледно под свежим утисцима страшне катастрофе, Богдановић нам је рекао:

— Налазио сам се код споменика Незнаном јунаку када сам чуо заглушујућу експлозију. Истовремено су кроз ваздух полетели комади дрвећа који су падали у мојој близини. Иначе, потрчао сам у хотел, који је удаљен око 200 метара, с намером да јавим за несрећу. Кад сам се поново окренуо, тек тада сам схватио да гори авион а не шкотска".

Док разговарамо с другим очевицима, непосредно поред места несреће, на оне стране виде се лаганих разбијених авиона. Један од великих мотора, који је откинут силином удара, лежи на путу и вероватно је пролазио времена воду Авале.

На месту несреће затекли смо ватрогасце, милиционере, аскаре и друге службене органе и особље Хитне помоћи. Они последњи, иначе су изванредно брзо стигли на место катастрофе са свом потребном спремом, нису имали пролазе на терену. Болничка кола и носила су празна. Јер, су сви путници били мртви.

Зграда се затресла од експлозије

Здравка Матијевић и Милоје Бобић, болесници у Неуропсихијатријској клиници, на Авали кажу да су, нешто после 12 часова, чули звук авиона а одмах потом страшну експлозију.

— Експлозија је била тако јака да се цела зграда затресла а неки прозори су попуцали — причају њих двоје. Кадинка се налази на око 300 метара од места катастрофе. Потрчали смо у правцу где се видео ватрени стуб и густ дим. Нисмо били у стању ништа да помогнемо, јер је све било готово.

Шофер „Електросбије" Александар Јаковљевић и његов друг Милан Бранковић путовали су мотоциклом подножјем Авале, када је одјекнула јака експлозија а после тога и неколико слабијих. После краћег времена приспели су на место катастрофе и, као и остали очевици уследили дејству примоћ: труп авиона обавијен пламеном и густим димом, угљенисано и обојено дрвеће на широком простору где се сунуврати авион.

Нико од многобројних очевидаца, с којима смо разговарали, није видео како се авион срушио. У том моменту је на Авали била веома густа магла и самим тим видљивост веома слаба.

Маршал Совјетског Савеза Сергеј Семјонович Бирузов

Проглашена дводневна жалост у Београду

У Београду је проглашена дводневна жалост за водом погибије високих војних руководилаца СССР који је требало да учествују на прослави 20-годишњице ослобођења главног града. Жалост ће трајати до среде у подне, 21. октобра.

Вест о трагичном удесу на Авали болно је одјекнула у целом Београду. На свим јавним зградама заставе су у знак жалости спуштене на пола копља. Са улица се скида свечана декорација којом је град био украшен поводом данашњег празника.

Изглед Авале: стрелица показује место где се авион срушио

Ил. 9

Почасна стража крај ковчега са посмртним остацима совјетских ветерана

Ил. 10

ПОЛИТИКА

ВЛАДИСЛАВ РИБНИКАР ОСНИВАЧ
ДАРКО РИБНИКАР УРЕДНИК
Др СЛОБОДАН РИБНИКАР ДИРЕКТОР
ВЛАДИСЛАВ СЛ. РИБНИКАР ДИРЕКТОР

ПРИМЕРАК 20 ДИН. | Централа: 24-191 до 24-197 (7 линија) Секретаријат и дежурни уредник: 25-640 Администрација: 25-067, Рекламација: 28-329 Телекс: 01-257 и 01-258 | БЕОГРАД, ЧЕТВРТАК 22. ОКТОБАР 1964. ГОД. Број 18338 — Година LXI | ЛИСТ ИЗЛАЗИ СВАКОГ ДАНА РУКОПИСИ СЕ НЕ ВРАЋАЈУ ПРЕТПЛАТА ЗА ЈЕДАН МЕСЕЦ За нашу земљу 550, за страну земљу 1100 д. | ПОЛИТИКА МАКЕДОНСКА 35

ПРЕДСЕДНИК ТИТО ОДЛИКОВАО ОРДЕНОМ НАРОДНОГ ХЕРОЈА МАРШАЛА СУДЕЦА

Генерал армије Јепишев одликован Орденом ратне заставе

Председник Републике Јосип Броз Тито примио је јуче пре подне у Белом двору чланове совјетске делегације за испраћај посмртних остатака војних руководилаца погинулих у авионском удесу код Београда и чланове делегације Совјетске армије, који су присуствовали прослави 20-годишњице ослобођења Београда. Делегацију су предводили начелник Главне политичке управе Совјетске армије, генерал армије Алексеј А. Јепишев и маршал авијације Владимир А. Судец.

У пратњи делегација били су отправник послова совјетске амбасаде у Београду Константин Александров и војни аташе пуковник Виктор Тарасевич.

У току пријема председник Тито је предао Орден народног хероја за погинулог маршала Совјетског Савеза Сергеја Семјоновича Бирјузова. Председник Тито уручио је, затим, Орден народног хероја маршалу В. А. Судецу, а Орден ратне заставе генералу армије А. А. Јепишеву, којим их је одликовао за изванредну умешност у командовању и за јунаштво показано у борби против заједничког непријатеља, и за заслуге у развијању и учвршћивању пријатељских односа између оружаних снага СССР и СФРЈ.

Пријему су присуствовали државни подсекретар за народну одбрану генерал-пуковник Отмар Креачић, начелник Генералштаба ЈНА генерал-пуковник Раде Хамовић и начелник кабинета Врховног команданта генерал-мајор Петар Бабић.

(Танјуг)

Иван Гошњак предао одликовања совјетским генералима

Заменик Врховног команданта оружаних снага СФРЈ и државни секретар за народну одбрану генерал армије Иван Гошњак примио је јуче совјетску војну делегацију на прослави двадесетогодишњице ослобођења Београда, са маршалом авијације и заменником министра народне одбране СССР В. А. Судецом на челу, и совјетску делегацију за пријем и испраћај погинулих у авионском удесу на Авали, коју предводи генерал армије А. А. Јепишев, начелник главне политичке управе совјетске армије и ратне морнарице.

Том приликом генерал армије Иван Гошњак уручио је члановима совјетске војне делегације генералу армије А. П. Белобородову и генерал-потпуковнику В. И. Девиденку ордене ратне заставе којима их је одликовао председник Републике Јосип Броз Тито, за изузетну храброст, самопожртвовање и умешност у командовању у борби против заједничког непријатеља и за заслуге у развијању и учвршћивању пријатељских односа између оружаних снага СССР и СФРЈ.

Са совјетским делегацијама били су отправник послова Амбасаде СССР у Југославији Константин Александров и совјетски војни аташеуз пуковник Виктор Тарасевич.

Пријему, који је постекло у пријатељској атмосфери, присуствовали су и начелник Генералштаба ЈНА генерал-пуковник Раде Хамовић, државни подсекретар за народну одбрану генерал-пуковник Отмар Креачић, генерал-пуковници Коста Нађ и Лефто Шашић, генерал-потпуковник Мартин Дисовић и шеф протокола ДСИП-а др Сергије Макиедо.

(Танјуг)

Иван Гошњак приредио вечеру у част представника Совјетске армије

Синоћ је заменик врховног команданта оружаних снага Југославије и државни секретар за народну одбрану генерал армије Иван Гошњак приредио у Савезном извршном већу вечеру у част представника Совјетске армије. На овој вечери били су маршал авијације В. А. Судец, заменик министра народне одбране СССР, са члановима совјетске војне делегације који је допутовала у Београд поводом прославе 20-годишњице ослобођења Београда, генерал армије А. А. Јепишев, начелник Главне политичке управе Совјетске армије и ратне морнарице са члановима делегације за пријем и испраћај у Совјетски Савез посмртних остатака трагично погинулих совјетских ратних ветерана и чланова посаде авиона ИЛ-18.

На вечери су такође били секретар ЦК Савеза комуниста Србије Јован Веселинов, Страхиња Гигов, Јаков Блажевић, Јоже Инголич, Слободан Пешић, Владимир Поповић, Пашко Ромац, Драгиша Станојчић и други.

На синоћној вечери били су, исто тако, генерал-пуковник Раде Хамовић, начелник Генералштаба ЈНА, генерал-пуковник Отмар Креачић, државни подсекретар за народну одбрану са групом генерала и виших официра Југословенске народне армије, као и Константин Александров, отправник послова совјетске амбасаде у Београду и пуковник Виктор Тарасевич, војни аташеи Совјетске армије.

Председник Тито у разговору с члановима совјетских делегација за време јучерашњег пријема

ОПРОШТАЈ БЕОГРАДА С ПОГИНУЛИМ СОВЈЕТСКИМ РАТНИМ ВЕТЕРАНИМА

НАЈВЕЋЕ ПОЧАСТИ ПОГИНУЛИМА

Пред Домом ЈНА од погинулих су се опростили Драги Станенковић и генерал армије СССР Јепишев. — Поред одра продефиловало више десетина хиљада Београђана. — Данас испраћај посмртних остатака за Москву

Поворка с посмртним остацима совјетских ветерана крће испред Дома ЈНА према Батајници

Београђани су се јуче опростили од погинулих совјетских ратних ветерана као од својих најдражих. Неколико стотина хиљада људи слегло се око Дома ЈНА и дуж улица којима је требало да прође погребна поворка. У правом смислу цео Београд је био на ногама немо одајући пошту командантима Црвене армије.

Тужна поворка поред одра

Готово читав сат пре десет часова, када је био предвиђен почетак одавања поште члановима совјетске делегације и посаде авиона ИЛ-18, цео плато испред Дома ЈНА, у којем су били изложени остаци с посмртним остацима погинулих, био је прекривен масом Београђана. Дуге колоне најмлађих, ђака основних школа и гимназија, студената, службеника, радника, домаћица — сиромсно су, с букетима цвећа, чекале да ступе у ходник зграде на којој су се благо виорили наша и совјетска застава спуштене на пола копља у знак жалости.

Генерал армије Јепишев говори пред Домом ЈНА

Дворана Дома ЈНА, у којој је био постављен одар, застрта наизменично црним, совјетским и нашим заставама, одавала је тужну слику. На средини, на одру, као војници када су пре 20 година ослобађали наш главни град, били су у ковчезима постројени несрећно страдали совјетски војни команданти.

Тачно у 10 часова поред одра, око којег су прву почасну стражу држали виши официри ЈНА почела је тужна поворка. Тихим, одмереним кораком кретали су се Београђани. Било је и старица и мајки с децом у наручју, из чијих би се малих ручица понекад пружио цвет према венцима. Многи нису успевали да задрже сузе.

„Служили смо кафом војнике генерала Жданова"

Међу грађанима, који су се поклонили сенима совјетских војсковођа, био је и стари Војислав Анастасијевић. Његово лице било је ужалошћено.

— У дворишту наше куће, пре двадесет година, служили смо кафом војнике генерала Жданова — сећа се пензионер. — Неки су одмах, чистећи зграде од мина, погинули кад су изашли на наших врата.

Сменивале су се колоне ђака и одраслих, непрекидно, као ријека.

Ковчезе са посмртним остацима прекривени су венцима, и једва се виде од цвећа које су Београђани оставили за собом.

Пролази група пионира. Малиша ци са црвеним марамама остављају букете цвећа.

Ил. 11

Вршњаци ослобођења Београда на почасној стражи

Ил. 12

ОЛИТИКА, петак 23. октобар 1964. 5

ПОСЛЕ ТРАГИЧНОГ АВИОНСКОГ УДЕСА НА АВАЛИ

ЈУЧЕ СУ ИСПРАЋЕНИ ПОСМРТНИ ОСТАЦИ СОВЈЕТСКИХ РАТНИХ ВЕТЕРАНА ЗА МОСКВУ

На батајничком аеродрому од погинулих су се опростили генерал-пуковник Отмар Креачић и генерал армије А. А. Јепишев

Са батајничког аеродрома, јуче пре подне испраћени су за Москву посмртни остаци совјетских ратних ветерана и чланова посаде авиона ИЛ—18, трагично погинулих у авионској несрећи на Авали 19. октобра. Приликом испраћаја на аеродрому крај Батајнице, од погинулих су се опростили генерал-пуковник Отмар Креачић, државни подсекретар за народну одбрану и генерал-армије А. А. Јепишев, начелник Главне политичке управе Совјетске армије и ратне морнарице.

На испраћају посмртних остатака били су, поред осталих, генерал армије Иван Гошњак, Јован Веселинов, секретар ЦК СКС, Звонко Бокић, Вељко Зековић, чланови СИВ-а Светислав Стефановић, Јаков Блажевић, Зоран Полич, Ристо Цуцов и Вилко Винтерхалтер, затим Драги Стаменковић, Иван Божичевић, потпредседници Скупштине града Београда Милан Рајачић, инж. Живојин Крунић и Миле Жегарац, као и Мирко Тепавац, помоћник државног секретара за иностране послове и други.

Од југословенских војних личности испраћају су такође присуствовали генерал-пуковници Раде Хамовић, Милан Купрешанин, Вељко Ковачевић, Зденко Улепич, адмирал Мате Јерковић, генерал-пуковници Коста Нађ, Љубо Вучковић, Милоје Милојевић, Богдан Орешчанин, Срећко Манола, Ђока Јованић, Јефто Шашић, Радојица Неналић и Рајко Танасковић, а од совјетских личности — маршал авијације и заменик министра народне одбране СССР В. А. Судец са члановима совјетске делегације која борави у нашој земљи поводом 20-годишњице ослобођења Београда, отправник послова совјетске амбасаде у Београду Константин Александров и пуковник Виктор Тарасевич, војни изасланик СССР, са особљем амбасаде.

Још пре 7 часова изјутра на батајнички аеродром је стигао здружени одред ЈНА и војна музика ради одавања последње почасти погинулим руководиоцима Совјетске армије. На писти су чекала спремна за полетање три специјална совјетска авиона испред којих су били постављени ковчези с посмртним остацима, венцем и многобројним венцима.

Опроштај Отмара Креачића

Нешто после осам часова микрофону је пришао генерал-пуковник Отмар Креачић, помоћник државног секретара за народну одбрану. Он је између осталог рекао:

Драги другови команданти Совјетске армије и наши саборци!

Наш главни град и читава наша земља вечно ће памтити ваша имена, ваше херојске ликове, ваше покојничке јурише који су одјекивали његовим улицама и трговима.

Вашом трагичном смрћу, братским народима Совјетског Савеза и Совјетској армији нанесен је ненадокнадиви губитак, а вашим породицама бол која нема граница. Тај губитак и ту бол осећамо дубоко у срцима сви ми, сваки наш човек, сва припадник Југословенске народне армије, и посебно ваши другови који вас знају из незаборавне битке за Београд.

Опраштам се од вас последњи пут на тлу наше земље, у име старешина и војника Југословенске народне армије. Хвала вам, другови, за ваше борбено, ратно другарство, за ваше пријатељство и љубав према нама, нашем Београду, нашој социјалистичкој домовини. Ваше жртве још више ће нас обавезивати да трајно чувамо успомене на ваше светле ликове, да јачамо и развијамо братство и пријатељство између наших социјалистичких земаља и армија.

Последње почасти погинулим на аеродрому у Батајници

Реч А. А. Јепишева

Потом је говорио генерал армије А. А. Јепишев, који је између осталог рекао:

„Драги друже Веселинов, драги друже Гошњак, драги другови и пријатељи,

Заједно са нама дубоко смо потресени због овог тешког губитка и изражавамо највећу захвалност Централном комитету СКЈ, југословенској влади, градским властима и свим становницима Београда за осећања искреног саучешћа. Уверили смо се сами с колико туге је читав народ Југославије примио ову трагедију као своју сопствену велику несрећу. Ми смо дубоко захвални и ценимо то.

У овом трагичном тренутку који сви преживљавамо, дозволите ми да изразим уверење да ће хероји — учесници у борбама за ослобођење града Београда, трагично погинули у авионској несрећи, још више учврстити наше пријатељство и нашу сарадњу, коју су се ковали и јачали у заједничким биткама против нашег заједничког непријатеља и сада се успешно развијају и јачају на добро наших братских народа, за мир и социјализам".

Наша делегација отпутовала у Москву

Пошто су изговорене и последње речи опроштаја, војна музика је засвирала Љепишов посмртни марш, а почасни војни здружени подофицира и официра ЈНА почео је да уноси ковчеге, венце и венце у три специјална авиона. Ковчег с посмртним остацима маршала Бирјузова ушао је у четворомоторни турбомлазни авион ИЛ—18.

Због велике магле на аеродрому, авиони са посмртним остацима полетели су више од три часа касније — први је узлетео у 11.20. а последњи у 11.45 часова.

Јуче је, са совјетском делегацијом за сахрану седморице ратних ветерана, отпутовала за Москву и наша делегација — авионом ИЛ—18 којим су пренети посмртни остаци маршала С. С. Бирјузова. Нашу делегацију, која ће присуствовати сахрани трагично погинулих команданата Совјетске армије, сачињавају генерал-пуковник Раде Хамовић, начелник Генералштаба ЈНА, Јоже Пигулич, члан Савезног извршног већа и Бранко Пешић, председник Градског одбора ССРН Београда.

Б. К.

ЈСКИМ ПРЕДУЗЕЋИМА

повећање личних доходака за 1.500 динара. Организације које нису повећале своје цене покриле су повећане трошкове средствима фондова за проширену репродукцију. Има и случајева да су исплате на име повећања личних доходака такође ишле из истих извора.

Недовољна брига комуна за занатску делатност

На састанку је такође закључено да је повећање цена занатских услуга и производа у тесној вези са економским положајем организација ове гране. У Србији на пример 240 занатских организација, или 25 одсто, завршило је прво полугодиште са пословним губицима. У другим републикама такође има доста предузећа која раде на граници рентабилитета, или остварују минималну акумулацију. Овакво стање је углавном резултат недовољне бриге комуна за ову делатност. Нису улагања у занатску привреду, у односу на индустрију, подопривреду и друге гране су минимална. Саме организације, међутим, немају довољно средстава да реше ни своје основне проблеме. Због тога се данас у многим градовима чека и по више месеци за најобичније занатске услуге, јер сервиса нема ни приближно довољно. То такође утиче и на повећање цена, а овакву ситуацију често користе и поједине приватне занатлије. (Тањуг)

Ради се нови железнички ред вожње

Представници железничких транспортних предузећа из читаве земље раде у железничком дому на Похорју нови железнички ред вожње за 1965/66. годину. Управни одбор југословенских железница прихватио је претпројект новог реда вожње према којем ће следеће године возити исти број возова као и ове године, сем сезонског воза Београд—Битољ. Између Београда и Битоља возиће један нови међународни воз који ће саобраћати на релацији Трст—Битољ.

Л.

Ил. 13

ПОЛИТИКА, субота 24. октобар 1964. 3

ОВЕ ПРЕТЊЕ

нуклеарној снази Атлантског пакта, није тако негативан јер Британ ни једино нису задовољни формом коју тој замисли дају Американци. Ускоро ће Лондон наводно изнети нове, веома детаљне и веома конструктивне противпредлоге.

Еластичнија тактика

Сви су знаци да је лабуристичкој влади потребна еластичнија тактика према Западној Европи. Француско-немачке размирице убрзале су у ствари овај процес „тактичке благоваљаности" Енглеза према Заједничком тржишту.

Алу, посматрачима није промакло да су британска уверавања о „проевропејству" углавном препуштена штампи. Нови шеф Форин офиса Патрик Гордон Вокер у својој сиромашној првој програмској изјави за штампу, тему „Европе" једноставно испушта, мада истовремено опширно говори о односима са САД, арапским светом, Малезијом и, наравно, Уједињеним нацијама.

У тако широком контексту, испуштање односа са „Малом Европом" не може бити сасвим случајно. Сматра се да је британска влада и поред заинтересованости да се ништа не деси на плану политичке уније без њеног знања, ипак у много већој мери привучена изненадним могућностима „шире европске игре".

То се овако објашњава. У овом тренутку даље цементирање круг Заједничког тржишта било би у ствари штетно. Има знакова да је у току зближавање низа западних и источних европских земаља. У овом тренутку и сама Британија заступа тезу да је за стварање нормалније атмосфере на континенту неопходно да се паралелно и истовремено побољшавају британски односи како са Заједничким тржиштем тако и са ЕФТА, и поред тога такође са земљама Источне Европе. Због тога је најбоље да се у контакте са Заједничким тржиштем ништа не уноси нека „искључива љубав".

Ј. Густинчич

Тенк здробио аутобус

Гетинген, 23. октобра (АП)

Три радника су погинула, а четири тешко повређена у судару између једног аутобуса и тенка у близини Гетингена у Западној Немачкој. До судара је дошло на ауто-путу. Тешки војни тенк потпуно је прегазио аутобус.

ПОСЛЕ ТРАГИЧНЕ ПОГИБИЈЕ СОВЈЕТСКИХ РАТНИКА НА АВАЛИ

СВЕЧАНА САХРАНА У МОСКВИ

Сахрани су присуствовали Л. Брежњев, А. Косигин, А. Микојан и маршал Малиновски као и југословенска делегација са генерал-пуковником Радом Хамовићем на челу

(Од нашег сталног дописника)

Москва, 23. октобра (телефоном)

Данас се Москва свечано опростила од маршала Совјетског Савеза, хероја СССР и народног хероја Југославије Сергеја Семјоновича Бирјузова и од чланова делегације који су трагично погинули на

Са испраћаја на аеродрому у Батајници

падинама Авале, уочи прославе два десетогодишњице ослобођења Београда.

На Новодјевичјем гробљу пре подне, на коме су сахрањени чланови делегације, и на Црвеном тргу данас после подне, где је иза Лењиновог маузолеја у зидине Кремља узидана урна са пепелом маршала Бирјузова, хероја Совјетског Савеза и Југославије, учесника многих битака на Волги и на Дњепру, на Дунаву и на Одри, одате су највише почасти које се указују ратницима: плотуни, ратне заставе са црним флором, 25 генерала који су носили ордене маршала Бирјузова, присуство десетине маршала, генерала и официра Совјетске армије, делегација армија из разних земаља, дефиле војног одреда Совјетске армије, ваздухопловства и морнарице — све то било је израз највећих признања.

Московљани, окупљени на Новодјевичјем гробљу и на Црвеном тргу, као и у дефилеу пред одром са урнама у којима су били похрањени остаци погинулих, крај комитету Савеза комуниста Југославије, влади Социјалистичке Федеративне Републике Југославије, целом југословенском народу и његовим борцима за топлоту, срдачност и пажњу којима су одала почасти нашим друговима, погинулим у близини Београда, рекао је Малиновски.

Хамовић: Остаће вечито у нашим срцима

На комеморативном митингу говорио је начелник Генералштаба ЈНА генерал-пуковник Раде Хамовић, шеф југословенске делегације која учествује на сахрани маршала Бирјузова и совјетских другова погинулих у авионској несрећи код Београда.

Генерал-пуковник Хамовић је подсетио на историјат заједничких борби наших народа против многих освајача и против злочиначког фашизма. Он је затим нагласио да су ове заједничке борбе и искушења допринели још већем зближењу између два народа, а посебно се задржао на борби југословенских народа у току другог светског рата и на ослобођењу главног града Југославије. Београд — рекао је генерал-пуковник Хамовић — отворена срца и са највећим одушевљењем је дочекао ослободиоце — црвеноармејце и борце Народноослободилачке војске Југославије јер град који је пружио херојски отпор непријатељу уме да цени пријатељство и жртве.

Шеф југословенске делегације нагласио је затим са коликом се радошћу Београд спремао за годишњицу великог догађаја. „И сада, када се Београд спремао да обележи две деценије свог социјалистичког развитка, он је с правом рачунао да његово славље треба да увеличају проверени пријатељи, наши драги другови, борци, ветерани Црвене армије, који су заједно са нама проливали крв за његову слободу". На жалост, рекао је Хамовић, трагични удес на Авали претворио је овогодишње славље Београђана у тешку тугу. Генерал-пуковник Хамовић је говорио о дубоком одјеку тешке вести која је погодила све грађане Београда и Југославије и одајући пошту настрадалим друговима рекао да су они као хероји и борци против заједничког непријатеља остали вечито да живе у срцима југословенских народа. „Нека нас ове жртве још више зближе и уједине у борби за мир међу народима и социјализам" — закључио је генерал-пуковник Хамовић, изражавајући дубоко саучешће Совјетском Савезу, његовим оружаним снагама и породицама погинулих.

Од маршала Совјетског Савеза Бирјузова опростили су се такође Валентин Финогенов, бравар московског завода „Знамја труда" и генерал-пуковник Курочкин, начелник војне академије „Фрунзе".

Пошто је завршен комеморативни митинг, руководиоци КПСС и совјетске владе заједно са члановима државног одбора за сахрану пренели су урну са пепелом маршала Бирјузова од постамента испред маузолеја ка зидинама Кремља у које је затим уграђена.

Југословенска делегација посетила породицу маршала Бирјузова

Москва, 23. октобра (Танјуг)

Чланови југословенске делегације са начелником Генералштаба ЈНА генерал-пуковником Радом Хамовићем на челу, која је присуствовала сахрани чланова совјетске војне делегације и чланова посаде авиона који су трагично погинули у авионској несрећи, посетили су данас после сахране породицу маршала Бирјузова. Заједно са члановима делегације били су изванредни и опуномоћени амбасадор СФРЈ у СССР Цвијетин Мијатовић и војни изасланик ЈНА у СССР Раде Ерцег. Са совјетске стране у посети су били министар одбране Совјетског Савеза маршал Совјетског Савеза Малиновски, начелник Политичке управе Совјетске армије генерал армије Јепишев, маршал Совјетског Савеза Гречко, главни маршал авијације Вершемин, главни маршал тенковских јединица Ростимстров, маршали ССР Захаров, Багрмјан и други.

За време посете оживљена су сећања и успомене на трагично погинулог маршала Бирјузова.

ОПРОШТАЈ МИНИСТРА МАЛИНОВСКОГ НА ЦРВЕНОМ ТРГУ

Москва, 23. октобра (Танјуг)

Са трибине завијене у црно испред катафалка са 17 урни и 17 фотографија у црном оквиру, са трагично погинулима се на Новодјевичјем гробљу изјде опростио министар одбране ССР маршал Совјетског Савеза Малиновски. Он је рекао да се Совјетска армија данас опрашта са умешним и искусним командантима и са члановима посаде авиона који су трагично изгубили животе.

Затим је говорио начелник Главне политичке управе Совјетске армије, генерал армије Јепишев. Он је изнео борбене заслуге шесторице совјетских руководилаца, истакнувши да су се многи од њих доказали у тешким годинама отаџбинског рата и да су до краја извршили свој патриотски и интернационални задатак. „Они су били добри и искрени пријатељи југословенских народа, који заједно са нама преживљавају ову тешку трагедију и ми смо им за то захвални", рекао је генерал армије Јепишев.

Опраштајући се од седамнаестодо другова и пријатеља у име сдобродарског Београда и слободољубивих Београђана, председник Градског одбора ССРН, Бранко Пешић рекао је да славећи свој двадесети рођендан слободе, Београђани, нису могли ни замислити ову прославу без оних који су пролили своју крв за његову слободу. Он је рекао да су Београђани хтели да им покажу да крв палих на улицама Београда није била узалудна и да пали могу мирно да почивају јер њиховим сталима данас, после две деценије цвета шиче слободе и мира.

Урна уграђена испод Лењиновог маузолеја

Посмртни остаци маршала Бирјузова били су изложени данас у 10 часова по московском времену на високом катафалку засутом цвећем у Дому совјетских синдиката. Прву почасну стражу код одра држали су Леонид Брежњев, Анастас Микојан, Алексеј Косигин и други руководиоци КПСС и совјетске владе. Почасну стражу код одра маршала Бирјузова држали су и чланови југословенске делегације на челу са начелником Генералштаба ЈНА генерал-пуковником Радом Хамовићем.

Око катафалка положени су венци ЦК КПСС, Министарског савета СССР и Президијума Врховног савета СССР, председника СФРЈ Јосипа Броза Тита, ЦК Савеза комуниста Југославије, Савезног извршног већа СФРЈ, Југословенске народне армије, града Београда, других југословенских друштвених организација.

Када је завршено опраштање Московљана од посмртних остатака маршала Бирјузова, погребна поворка се упутила из Дома синдиката ка Црвеном тргу. Урну са пепелом маршала Бирјузова носили су руководиоци КПСС и совјетске владе и поставили је испод маузолеја Лењина.

У 16 часова по московском времену на Црвеном тргу почео је комеморативни митинг који је отворио први секретар московског Градског комитета КП СССР Јегоричев. На митингу је говорио члан ЦК КП СССР и министар одбране СССР маршал Совјетског Савеза Малиновски.

Одајући високо признање заслугама Сергеја Семјоновича Бирјузова у време отаџбинског рата, као и за рад на послератном учвршћењу одбрамбених снага Совјетске армије, маршал Малиновски је рекао да су трагичном смрћу Бирјузова совјетске оружане снаге и совјетски народ претрпели тежак губитак. Он је посебно одао признање Савезу комуниста Југославије, влади СФРЈ и југословенским народима на присности, срдачности и пажњи, којом су испољили своје поштовање према истакнутом совјетском војном руководиоцу маршалу Бирјузову и његовим другоима. Ми то схватамо као израз све снажнијег пријатељства наших народа и армија — рекао је маршал Малиновски.

Совјетски борци, као и читав наш народ, с дубоким болом у срцима преживљавају тежак губитак — превременту смрт истакнутог војног руководиоца и државног функционера Сергеја Семјоновича Бирјузова. Заједно с нама овај трагичан случај, као сопствени бол, дубоко преживљавају трудбеници и борци социјалистичких земаља, на чему им изражавамо осећања наше искрене захвалности.

Ми смо захвални Централном ко-

АДЊА ВРАТА

се на предња врата а излази на задња ове слике у једним енглеским новинама. стрит 10 јесте председништво владе а ра и његове породице. Сви листови су рата ове чувене зграде улази нови пре Вилсон. Ово је у неку руку „излазак" Хјума, односно исељавање његових при та 10.

Ил. 14

UREDUJE UREDAKCIJSKI KOLEGIJUM
DIREKTOR
VINKO MILIĆ
PUKOVNIK
GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK
MEHMED TOCKIĆ
POTPUKOVNIK

NARODNA ARMIJA

LIST JUGOSLOVENSKE NARODNE ARMIJE

BROJ 1316 GOD. XX
23. OKTOBAR 1964.
MESEČNA PRETPLATA 120 DIN
CENA 30 DINARA
LIST IZLAZI PETKOM

Teška avionska nesreća na domaku Beograda

UMESTO RADOSTI – ZASTAVE NA POLA KOPLJA

U ponedeljak, 19. oktobra, u 11 časova i 34 minuta dogodila se velika tragedija na okomitoj zaspdnoj padini Avale: četvormotorni turboelisni sovjetski avion tipa »IL-18«, dvadesetogodišnjice oslobođenja Beograda — srušio se, eksplodirao i izgorio.

U ovoj nesreći su izgubili živote članovi sovjetske delegacije: maršal Sovjetskog Saveza Sergej Semjonović Birjuzov, generali Sovjetskih jedinica Vladimir Ivanović Zdanov, general-pukovnik tenkovskih jedinica Nikolaj Nikolajević Skoduncvić, general-lajtnant Konstantin Kravcov, general-major u penziji Ivan Roberov, pratilac delegacije potpukovnik Grigorij Timofejević Sladko i članovi posade aviona: Mihail Petrović Slusjev, Gennadij Andrejević Beljajev, Gennadij Nikolajević Kurišov, Aleksej Vladimirović Afimov, Vladimir Dmitrijević Kurišov, Aleksej Grigorijević Molin, Valentin Vasiljević Černenko, Oleg Sergejevič Romanov, Nikolaj Andrejević Zebelov, Valentin Fedorović Kabanin i Tamara Sergejevna Kuzmina.

Na prvu vest o teškoj nesreći, sa surčinskog aerodroma — na kojem su očekivali dolazak sovjetske delegacije — prema Aveli su pohitali sekretar Centralnog komiteta Saveza komunista Srbije Jovan Veselinov, član Saveznog izvršnog veća Jakov Blažević, načelnik Generalštaba JNA general-pukovnik Rade Hamović, državni podsekretar za narodnu odbranu general-pukovnik Dragi Stamenković, sekretar Gradskog komiteta Saveza komunista Rajčić i drugi.

Na žalost, svaki trud i svaka nada bili su — uzaludni.

Preživelih nije bilo.

Beograd se spremao da svečano, sa proslavljenim ratnim komandantima Crvene armije, čije su jedinice, zajedno sa jedinicama Narodnooslobodilačke vojske Jugoslavije, učestvovale u borbama za njegovo oslobođenje, proslavi dvadeseti rođendan slobode. A neočekivano potresen je dubokim bolom. I spustio je zastave na pola koplja.

Gradska skupština Beograda odmah je proglasila dvodnevnu žalost. Otkazane su sve svečanosti i priredbe, a u znak tragičnog poginulim istaknutim rukovodiocima Sovjetske armije dvadesetogodišnjice oslobođenja grada proslavljala se samo komemorativnim svečanostima.

Svim tim svečanostima, i svečanoj sednici Gradske skupštine Beograda, prisustvovali su i članovi sovjetske delegacije na proslavi dvadesetogodišnjice oslobođenja grada, sa maršalom avijacije Sovjetskog Saveza V. A. Sudecom na čelu, i delegacija za prijem i ispraćaj posmrtnih ostataka poginulih sovjetskih vojnih rukovodilaca, koju je predvodio Načelnik Glavne političke uprave Sovjetske armije i ratne mornarice general armije A. A. Jepišev.

Stotine hiljada Beograđana, u špaliru dugom 25 kilometara, oprostilo se 21. oktobra sa poginulim sovjetskim ratnicima — herojima.

Juče ujutro, uz najviše vojne počasti, posmrtni ostaci tragično poginulih komandanta Sovjetske armije i posade aviona »IL-18« ispraćeni su na put za domovinu. Njihovoj zahvalni u Moskvi prisustvovače i jugoslovenska delegacija.

Maršal Tito u razgovoru s članovima sovjetskih vojnih delegacija za vreme prijema

Maršal Tito primio članove sovjetskih vojnih delegacija

koje su predvodili A. A. Jepišev i V. A. Sudec

MARŠAL AVIJACIJE SUDEC ODLIKOVAN ORDENOM NARODNOG HEROJA JUGOSLAVIJE, A GENERAL ARMIJE JEPIŠEV ORDENOM RATNE ZASTAVE

Predsednik Republike Josip Broz Tito primio je u sredu, 21. oktobra, u Belom dvoru članove sovjetske delegacije za ispraćaj posmrtnih ostataka vojnih rukovodilaca poginulih u avionskom udesu kod Beograda i članove delegacije Sovjetske armije koji su prisustvovali proslavi 20. godišnjice oslobođenja Beograda. Delegacije su predvodili načelnik Glavne političke uprave Sovjetske armije, general armije Aleksej A. Jepišev i maršal avijacije Vladimir A. Sudec.

U pratnji delegacije bili su otpravnik poslova sovjetske ambasade u Beogradu Konstantin Aleksandrov i vojni ataše pukovnik Viktor Tarasević.

U toku prijema predsednik Tito je predao Orden narodnog heroja za poginulog maršala Sovjetskog Saveza Sergeja Semjonovića Birjuzova. Predsednik Tito uručio je zatim Orden narodnog heroja maršalu V. A. Sudecu, a Orden ratne zastave generalu armije A. A. Jepiševu, kojima ih je odlikovan za izvanrednu umešnost u komandovanju, za junačtvo pokazano u borbi protiv zajedničkog neprijatelja i za zasluge u razvijanju i učvršćivanju prijateljskih odnosa između oružanih snaga SSSR i SFRJ.

Prijemu su prisustvovali državni podsekretar za narodnu odbranu general-pukovnik Otmar Kreačić, načelnik Generalštaba JNA general-pukovnik Rade Hamović i načelnik Kabineta vrhovnog komandanta general-major Petar Babić.

SAUČEŠĆE PREDSEDNIKA TITA POVODOM TRAGIČNE SMRTI ČLANOVA SOVJETSKE VOJNE DELEGACIJE

Jugoslovenski narodi će se uvek sa zahvalnošću sećati njihovog doprinosa zajedničkoj borbi protiv svirepog fašističkog neprijatelja

Predsednik Republike i generalni sekretar Saveza komunista Jugoslavije Josip Broz Tito uputio je drugu Anastasu Ivanoviću Mikojanu, predsedniku Prezidijuma Vrhovnog Saveta Saveza Sovjetskih Socijalističkih Republika, i drugu Leonidu Brežnjevu, prvom sekretaru Centralnog komiteta Komunističke partije Sovjetskog Saveza telegram sledeće sadržine:

»Duboko potresen tragičnim udesom, u kome su izgubili živote članovi sovjetske delegacije sa načelnikom Generalštaba Sovjetske armije maršalom SSSR Sergejem Semjonovičem Birjuzovim na čelu, upućujem vam, u ime naroda Jugoslavije i u svoje lično ime, izraze najdubljeg saučešća. Molim vas da kod porodica poginulih drugova budete lično naleg iskrenog saosećanja.

Bolno je odjeknula tragična smrt sovjetskih heroja u srcima jugoslovenskih naroda. Uoči proslave 20-godišnjice oslobođenja Beograda izgubili su svoje živote oni koji su na čelu sovjetskih jedinica rame uz rame sa jugoslovenskim borcima, prolivali svoju krv ne samo za oslobođenje Beograda već i drugih krajeva naše zemlje. Jugoslovenski narodi će se uvek sa zahvalnošću sjećati njihovog doprinosa zajedničkoj borbi protiv svirepog fašističkog neprijatelja i trajno da čuvati uspomenu na njihove svijetle likove«.

DOPUTOVALA SOVJETSKA DELEGACIJA NA PROSLAVU OSLOBOĐENJA BEOGRADA

U utorak 20 o.m. specijalnim avionom IL—18, doputovala je iz Moskve sovjetska vojna delegacija povodom dvadesetogodišnjice oslobođenja Beograda od fašističkih okupatora.

U ovoj delegaciji su maršal avijacije zamenik ministra narodne odbrane SSSR V. A. Sudec, general armije komandant moskovskog vojnog okruga A. P. Beloborodov i general-potpukovnik V. I. Davidenko.

Sa ovom delegacijom stigla je i delegacija za prijem i ispraćaj u Sovjetski Savez posmrtnih ostataka poginulih u avionskoj katastrofi. Ovu delegaciju predvodi A. A. Jepišev, general armije, načelnik Glavne političke uprave Sovjetske armije i ratne mornarice, koji je uledno i član Odbora za ispraćaj, zatim N. I. Savinkin, zamenik načelnika odeleńa CK KPSS i V. A. Lihačov, zamenik načelnika sektora evropskog odeljenja Ministarstva inostranih poslova.

Dočeku na surčinskom aerodromu prisustvovali su sekretar CK SK Srbije Jovan Veselinov, članovi Saveznog izvršnog veća Jakov Blažević i Janez Vipotnik, podsekretar za narodnu odbranu Otmar Kreačić, sekretar Gradskog komiteta SK Beograda Dragi Stamenković, predsednik Gradske skupštine Milan Rajčić, predsednik Gradskog odbora SSRN Branko Pešić i drugi.

Telegram Brežnjeva, Mikojana i Kosigina predsedniku Titu

Predsednik Republike i generalni sekretar Saveza Komunista Jugoslavije Josip Broz Tito primio je od prvog sekretara Centralnog komiteta Komunističke partije Sovjetskog Saveza Leonida I. Brežnjeva, predsednika Prezidijuma Vrhovnog sovjeta SSSR Anastasa I. Mikojana i predsednika Saveta ministara SSSR Aleksela N. Kosigina sledeći telegram:

»U ime Centralnog komiteta Komunističke partije Sovjetskog Saveza, Prezidijuma Vrhovnog sovjeta SSSR i Saveta ministara SSSR, prenosimo Vama i čitavom jugoslovenskom narodu duboku zahvalnost na izrazima saosećanja povodom tragične pogibije sovjetske delegacije sa istaknutim sovjetskim vojskovođom, prvim zamenikom ministra odbrane SSSR, maršalom Sovjetskog Saveza S. S. Birjuzovim na čelu, koja je putovala na proslavu dvadesetogodišnjice oslobođenja Beograda.

U Sovjetskom Savezu visoko cenimo, kao izraz prijateljstva koje postoji između SSSR i Jugoslavije, što narod Jugoslavije zajedno sa nama žali ovaj teški gubitak.

Svi sovjetski ljudi duboko su ožalošćeni prevremenom smrću istaknutih sovjetskih komandanta, čija su imena vezana za sjedinjene ratne operacije sovjetske i jugoslovenske vojske za oslobođenje Beograda.

PREDSEDNIK TITO ODLIKOVAO POGINULE RUKOVODIOCE SOVJETSKE ARMIJE

MARŠAL BIRJUZOV — NARODNI HEROJ JUGOSLAVIJE

Predsednik Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije Josip Broz Tito odlikovao je ORDENOM NARODNOG HEROJA **Sergeja Semjonovića Birjuzova**, maršala Sovjetskog Saveza, za izvanrednu umešnost u komandovanju i junaštvo pokazano u borbi protiv zajedničkog neprijatelja — Hitlerovo Nemačke i za zasluge u razvijanju i učvršćivanju prijateljskih odnosa između oružanih snaga Saveza Sovjetskih Socijalističkih Republika i oružanih snaga Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije.

Predsednik Republike odlikovao je ORDENOM RATNE ZASTAVE **Vladimira Ivanovića Zdanova**, general-pukovnika tenkovskih jedinica, za naročitu hrabrost, samopožrtvovanje i umešnost u komandovanju u borbi protiv zajedničkog neprijatelja i za zasluge u razvijanju i učvršćivanju prijateljskih odnosa između oružanih snaga Socijalističkih Republika i oružanih snaga Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije.

Predsednik Republike odlikovao je ORDENOM ZA VOJNE ZASLUGE sa velikom zvezdom **Grigorija Timofejevića Sladka**, potpukovnika.

Kolona automobila s posmrtnim ostacima članova sovjetske vojne delegacije ispratilo je na ulicama grada stotine hiljada Beograđana

HRABRIMA U SPOMEN

Čekali smo ih. Nisu došli.

Čekali smo ih kao drage drugove i saborce da se zajednički radujemo dvadesetogodišnjem rastu Beograda, da zajednički proslavimo jubilej grada za čiju smo se slobodu zajednički borili. Čekali smo ih kao onih oktobarskih dana 1944. kada su došli.

Taj susret pre dve decenije očekivan je od leta prve ratne godine. Ali ne samo očekivan već i pripremani: pripremali smo za ratujući, boreći se, trastajući iz partizanskih odreda u divizije i korpuse. U tom teškom i velikom vremenu to je bio najbolji i najpoudanijih znak pristajstva i najsrdačnija dobrodošlica.

Oni pred Moskvom, mi u Rudom.
Oni na Volgi, mi na Neretvi.
Jezde oni Ukrajinom, mi Slavonijom.

I sredokraće tih ratnih puteva, raspostrtih od Pohorja do Volgograda, bio je Beograd.

Došli su. Beograd ih je dočekao srcem i svojim četvorogodišnjim herbenim bilansom u okršajima protiv za jedničkog neprijatelja.

Čekali smo ih posle dve decenije. Nisu stigli do ruku ovog grada. Ostali su na njegovim prilazima, na onom mestu gde je pre dvadeset godina, među mnogima, pala i Nepoznata partizanka, sedamnaestogodišnja devojka koja je sa sobom, u smrt, u džepu svoje vojničke bluze ponela jedno malo, rumeno srce od bakelita.

Srećo, kazno, oktobarsko namenjeno za radosni doček ispleteno je u posmrtne vence; radost se zaledila u tugu; suze se radosnice pretvorile u suzu bola.

A čekao ih je ovaj grad hlebom i solju svoje borbe i ponosa.

★

Koliko je onih koji su želeli da im kažu svoju dobrodošlicu i zahvalnost.

I starica sa Derma, na čiji je kućerak, kao siguran znak pobede, sertfikat Lisenko lepišćno svojevremeno tri reči: »Proverено, mir njetu!« pozavršila školski zadatak o poseti grobnici oslobodilaca Beograda; radnik iz »Lole Ribara« koji sa ponosom čuva fotografiju na kojoj se vidi kako se brzski grli sa sovjetskim tenkistom na ulicama ovog grada.

Čekali su ih mnogobrojni ratni drugovi, od desetara iz Dvadeset prve srpske do komandanta i komesara korpusa.

Nisu došli.

I u dane slavlja, pretvorene u dane žalosti, kada smo prosuli njihova imena, morali smo reći: »Oprosdano odsutni — zbog smrti«.

U uvo ražirene ruke Beograd je primio njihova mrtva tela.

Neće oni više videti ovaj grad koji su voleli, jer su učestvovali u rođenju njegove slobode. Taj grad koji nikada nije prestajao njih da voli.

★

A tamo, na grobnju oslobodilaca Beograda, dolazak svojih komandanata čekao je i Miška tenkist. Leži on u travi jesenjoj između Franca Leskonca i Nepoznate, ona sa malenim srcem u džepu vojničke bluze.

Leži Miška, a ko zna ko sa tol oplakuje tamo negde od Volge do Bajkala.

Ali tu su drugovi, dobri, stari, znani, sigurni, tu su Franc, Nepoznata, Anka. I od dupli, samotnih godina, zavoleli se travom.

Čekao i Miška da dođu njegovi komandanti. Čeće i suzu zarišćnju da donesu. E onako bi on ored njih, potrčao bi da mu zemlja noge nije pojela. Onako, doći će oni do njega. Jer ni razlika u činu, ni u godinama tu ne može ništa izmeniti. Barcu je ratni komandant pre svega drug. Da je žio, Miška bi sada zatesno bluzu pod opasačem, brižljivo stavljao nemirni pramen kose pod kapu, proćerajao da li su sve dugmad zakopčana. Onako, ostalo ma je samo da se isprsi grudima svojim od belog kamena, grudima na kojima se, kao rana, crveni krupni cvet.

Tovariš maršal i tovariši generali nisu stigli.

Na mestu veljno, Miška!

★

Nisu došli. Poginuli su. Na zadatku prijateljstva.

Ne možemo da i njihova imena ne upišemo u spisak palih za slobodu Beograda. Tamo, pored imena gotovo tri hiljade boraca Narodnooslobodilačke vojske i više od deset stotina crnomarljaca.

Pali su onda kada su radosno očekivali susret s Beograđom, novim i lepim, stasalim u slobodi i socijalizmu. I kada je Beograd radosno očekivao susret s njima.

Mesto njihove smrti, njihovu kro koju je upila Avala pokrivaće proleća vlastima, leta vrelim suncem, jesenji umilim lišćem, zime snegovima. Mi — uvek svojom ljubavlju i zahvalnošću.

Jer, recimo na kraju prava istinu: ipak, došli su. Tužno, dođuše, ali su došli. Jer takvi komandanti se ne mogu zakasniti nikada.

Došli su u naša srca.
Gde su i dosada bili.
I gde će ostati.

Kapetan I klase
Đorđe RADIŠIĆ

Ил. 15

Sa prijema članova sovjetskih vojnih delegacija kod generala armije Ivana Gošnjaka

Prijem kod generala Gošnjaka

Zamenik vrhovnog komandanta oružanih snaga SFRJ i državni sekretar za narodnu odbranu general armije Ivan Gošnjak primio je u sredu, 21. oktobra, sovjetsku vojnu delegaciju na proslavi dvadesete godišnjice oslobođenja Beograda, sa maršalom avijacije i zamenikom ministra narodne odbrane SSSR V. A. Sudecom na čelu, i sovjetska delegaciju za prijem i (upraćaj) poginulih u avionskom udesu na Avali, koju predvodi general armije A. A. Žebljev, načelnik Glavne političke uprave Sovjetske armije i ratne mornarice.

Tom prilikom general armije Ivan Gošnjak uručio je članovima sovjetske vojne delegacije generalu armije A. P. Belobrodovu i general-potpukovniku V. I. Devidenku ordene ratne slave kojim ih je odlikovao predsednik Republike Josip Broz Tito za narocitu hrabrost, samopožrtvovanje i umešnost u komandovanju u borbi protiv zajedničkog neprijatelja i za zasluge u razvijanju i učvrćivanju prijateljskih odnosa između oružanih snaga SSSR i SFRJ.

Sa sovjetskom delegacijom bi li su otpravnik poslova ambasade SSSR u Jugoslaviji Konstantin Aleksandrov i sovjetski vojni izaslanik pukovnik Viktor Tarasević.

Prijemu, koji je protekao u prijateljskoj atmosferi, prisustvovali su i načelnik Generalštaba JNA general-pukovnik Koča Popović, državni podsekretar za narodnu odbranu general-pukovnik Otmar Kreačić, general-pukovnici Kosta Nadl i Jefto Šašić, general-potpukovnik Martin Daševič i šef Protokola DSIP dr Sergije Makiedo.

GODIŠNJICA OSLOBOĐENJA BEOGRADA

ČESTITKA MARŠALA MALINOVSKOG GENERALU GOŠNJAKU

Ministar odbrane SSSR maršal Sovjetskog Saveza Rodion Malinovski uputio je državnom sekretaru za narodnu odbranu generalu armije Ivanu Gošnjaku, povodom dvadesetogodišnjice oslobođenja Beograda, sledeći telegram:

»Poštovani, druže državni sekretaru, dozvolite da vas srdačno pozdravim s mnogo vas i sve pripadnike Jugoslovenske narodne armije povodom značajnog jubileja dvadesetogodišnjice oslobođenja glavnog grada vaše domovine — Beograda.

Orušane snage naših bratskih naroda u godinama drugog svet skog rata herojski su se borile protiv zajedničkog neprijatelja. U leseu 1944. godine pripadnici sovjetskih i jugoslovenskih oružanih snaga zaslužbiteli su razbili fašističke zavojevače na jugoslovenski teritoriji i oslobodili istočni deo Vaše zemlje i glavni grad Beograd.

U naših dana svoje istorijske prolivenom krviju naših najboljih sinova naših zemalja utvrđeno je i cementirano bra tako prijateljstvo naših naroda.

Povodom dvadesetogodišnjice oslobođenja Beograda, poštovani druže državni sekretaru, do svoje mi da lično Vama i pripadnicima Jugoslovenske narodne armije srdačim dalje uspehe u radu na učvrćivanju odbrambene sposobnosti Vaše domovine.

U interesu zaštite mira i socijalizma neka se razvija i jačati prijateljstvo i saradnja naroda i armija Sovjetskog Saveza i Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije«

Biografije poginulih članova sovjetske delegacije

SERGEJ SEMJONOVIĆ BIRJUZOV

Maršal Sovjetskog Saveza i načelnik Generalštaba Sovjetske vojske Sergej Semjonović Birjuzov rođen je 1904. godine u Skopinu. Već 1922. godine stupio je u Crvenu armiju. Završio je Vojnu akademiju »Frunze« i Generalštabnu akademiju.

Godine 1941. bio je u štabu Južnog zapadnog fronta, a kasnije na frontu kod Brjanska. Godine 1942. bio je naimenovan za načelnika štaba maršala Malinovskog u bici kod Volgograda. Docnije je bio načelnik štaba Južnog fronta kojim je komandovao maršal Tolbuhin.

Godine 1944. postavljen je za komandanta 57. armije, kojom je komandovao u Rumuniji, Bugarskoj i Jugoslaviji. Idućе godine naimenovan je za zamenika komandanta vojnog okruga za Daleki istok, a kasnije je bio komandant sovjetskih okupacionih trupa u Austriji.

Sergej Semjonović Birjuzov

Birjuzov je 1954. godine postavljen za komandanta protivavionskih snaga i zamenika ministra odbrane SSSR. Tada je proizveden u čin generala armije. U martu 1957. godine naimenovan je za komandanta protivavionske odbrane.

Od 1954. godine poslanik je Vrhovnog sovjeta SSSR.

Godine 1955. unapređen je u čin maršala.

Na XX kongresu Partije izabran je za kandidata za člana CK KPSS a 1961, na XXII Kongresu — postao je član CK.

Član Partije postao je 1926. godine.

Ordenom Lenjina odlikovan je 1954, i 1958. godine. Nosilac je Ordena heroja Sovjetskog Saveza.

NIKOLAJ ROMANOVIĆ MIRONOV

General-major Nikolaj Romanović Mironov je u poslednjih pet godina bio načelnik odeljenja Centralnog komiteta KPSS. U Sovjetskoj armiji je služio od prvih dana velikog otadžbinskog rata.

Nikolaj Mironov, koji je u decembru prošle godine napunio 50 godina, rodio se u gradu Dnjeprodzinsku. Pre studija na Dnjepropetrovskom univerzitetu koje je završio posle rata, on je četiri godine bio komsomolski i sindikalni radnik u Dnjepropetrovsku.

Kada su hitlerovske armije na pale Sovjetski Savez, Mironov je prekinuo studije na Univerzitetu i stupio dobrovoljno u Sovjetsku armiju.

Za vreme rata Mironov se na lazio na frontu. Bio je komesar baterije, komesar divizijona, zatim je obavljao druge dužnosti u partijsko-političkom aparatu Sovjetske armije.

Godine 1943. u jednoj od bitaka bio je teško ranjen. Lekari su mu predložili da napusti vojsku, ali on je ostao u aktivnim jedinicama. Učestvovao je u operacijama protiv hitlerovskih armija u Rumuniji, Austriji, Čehoslovačkoj, Mađarskoj i Bugarskoj.

Za zasluge za narod general-major Mironov je odlikovan Ordenom Lenjina, Ordenom radne crvene zastave, Ordenom crvene zvezde Ordenom otadžbinskog rata drugog stepena, Ordenom znak poštovanja i mnogim medaljama, sem drugih i Medaljom za oslobođenje Beograda.

Kao se završio drugi svetski rat, Mironov se vratio u Ukrajinu. Radio je u Dnjepropetrovskom Oblasnom komitetu Partije, bio je sekretar Nejonskog komiteta Partije u Dnjepropetrovsku, a zatim i sekretar Kirovgradskog Oblasnog komiteta KP Ukrajine.

Godine 1955. Centralni komitet KPSS postavio je Nikolaja Mironova na rukovodeći položaj u organima državne bezbednosti, gde je služio sve do naimenovanja na poslednji odgovoran položaj u aparatu Centralnog komiteta.

Na XXII kongresu Komunističke partije Sovjetskog Saveza Mironov je izabran za člana Centralne revizione komisije KPSS. On je, takođe, bio poslanik Vrhovnog sovjeta SSSR u dva poslednja saziva.

VLADIMIR IVANOVIĆ ZDANOV

Načelnik Akademije tenkovskih jedinica general-pukovnik tenkovskih jedinica Vladimir Ivanović Ždanov rođen je 1902. godine u Kijevu.

U Sovjetskoj armiji nalazi se od 1923. godine. Član je KPSS od 1941. godine.

U godinama velikog otadžbinskog rata bio je načelnik štaba i komandant mehanizovanog korpusa. Učestvovao je u borbama sa svojom jedinicom u nastavu Južnog i Četvrtog ukrajinskog fronta. Sudelovao je u borbama za oslobođenje Jugoslavije.

U posleratnim godinama komandovao je armijom i bio zamenik komandanta vojnog okruga.

General Ždanov je heroj Sovjetskog Saveza i nosilac je mnogih odlikovanja. On je i nosilac jugoslovenskog Ordena narodnog heroja.

NIKOLAJ NIKOLAJEVIĆ SKODUNOVIĆ

General-lajtnant Nikolaj Nikolajević Skodunović potiče iz radničke porodice. Rođen je 1900. godine u gradu Kalinjinu (Gori Tver).

Sa 19 godina je dobrovoljno stupio u Sovjetsku armiju.

General Skodunović je aktivni učesnik otadžbinskog rata. Komandovao je prvo divizijom a zatim korpusom. Član je Komunističke partije Sovjetskog Saveza.

Posle rata general Skodunović je predavao na Generalštabnoj akademiji. Od 1952. godine je zamenik načelnika Vojne akademije »Frunze«

Skodunović je odlikovan sa dva ordena Lenjina i sa tri ordena Crvene zvezde.

IVAN KONDRATEVIĆ KRAVCOV

General-lajtnant u penziji i član Komunističke partije Sovjetskog Saveza Ivan Kondratević Kravcov rođen je 1896. godine u radničkoj porodici u Orlovskoj oblasti.

U godinama građanskog rata, od 1917. do 1922. Kravcov je učestvovao u borbama protiv inostranih osvajača i protiv Petljurinih i Denjikinovih kontrarevolucionarnih bandi. Od tada je ceo svoj život povezao sa Sovjetskom armijom.

Veliki otadžbinski rat Kravcov je proveo u jedinicama Leningradskog, Volhovskog i Trećeg ukrajinskog fronta. Bio je komandant divizije, načelnik štaba korpusa i komandant Kijevskog strelačkog korpusa.

Prilikom forsiranja Dunava, korpus je dobio zvanje »Dunavski«, a Kravcov je dodeljen zvanje heroja Sovjetskog Saveza.

Hrabrost i odvažnost generala Kravcova i njegove zasluge za otadžbinu bile su nagrađene dodeljivanjem visokih odlikovanja. Odlikovan je dva puta Ordenom Lenjina, tri puta Ordenom crvene zastave, Ordenom Kutuzova drugog stepena, Ordenom Bogdana Hmeljnickog drugog stepena i medaljom. Odlikovan je i bugarskim Ordenom za hrabrost.

LEONID PORFIREVIĆ BOČAROV

General-major u penziji Leonid Porfirević Bočarov rođen je 1909. godine u radničkoj porodici u gradu Verhnje — Vraiu. U Sovjetskoj armiji je služio od 1931. godine.

Za vreme velikog otadžbinskog rata Bočarov je učestvovao u odbrani Odese i Sevastopolja i u borbama za oslobođenje Rumunije, Bugarske i Mađarske. Učestvuje u borbi za oslobođenje Jugoslavije.

U vojsci je obavljao razne partijsko-političke dužnosti, bio je načelnik političkog odeljenja i član Vojnog saveta 57. armije.

General Bočarov je bio i izaslanik Generalštabne akademije, koju je završio posle rata. Od tada je prešao na komandni rad.

Za svoje ratne zasluge general Bočarov odlikovan je Ordenom Lenjina, četiri puta Ordenom crvene zastave, ordenima Kutuzova prvog i drugog stepena, Bogdana Hmeljnickog Otadžbinskog rata prvog stepena, Crvene zvezde i medaljama. Među odlikovanjima koje je dobio, nalaze se i jugoslovenski Orden partizanske zvezde sa zlatnim vencem i bugarski Orden za hrabrost.

Vladimir Ivanović Ždanov

GRIGORIJ TIMOFEJEVIĆ SELUDKO

Potpukovnik Grigorij Timofejević Seludko bio je starji adjutant načelnika Generalštaba i prvog pomoćnika ministra odbrane SSSR. Član je Komunističke partije Sovjetskog Saveza.

Rodio se u siromašnoj seljačkoj porodici, 1922. godine, u selu Staroje u Kijevskoj oblasti (Ukrajina). Posle završetka škole za opšte obrazovanje radio je u kolhozu i u gradevinarstvu.

U Sovjetsku armiju stupio je juna 1941. godine. Učestvovao je u velikom otadžbinskom ratu. Posle pobedonosnog završetka rata, uspešno je završio Moskovsko vojnoinžinjerijsko učilište. Ordena crvene zastave i radio na raznim komandnim dužnostima.

Za borbene zasluge odlikovan je Ordenom crvene zvezde i sa pet medalja.

Telegrami saučešća

EDVARD KARDELJ:

Teško nas je pogodila tragična smrt sovjetskih vojnih rukovodilaca

Predsednik Saveznog skupštine Edvard Kardelj uputio je telegram predsedniku Sovjeta saveza Vrhovnog sovjeta SSSR I. V. Spiridonovu i predsedniku Saveta nacionalnosti Vrhovnog sovjeta SSSR J. V. Peve:

»Drugi drugovi,

Sve nas duboko je potresla vest o strašnoj nesreći u kojoj su izgubili živote istaknuti sovjetski vojni rukovodioci maršal Sovjetskog Saveza i načelnik generalštaba Sovjetske armije drug S. S. Birjuzov i drugi drugovi koji su dolazili u Beograd na proslavu dvadesete godišnjice njegovog oslobođenja. Ova nesreća nas je utoliko teže pogodila što su u njoj izgubili živote drugovi koji su bili na putu da zajedno sa nama proslave taj veliki dan i evociraju bratstvo naših naroda takovano u borbi protiv fašističkih zavojevača. Molim vas da primite izraze najdubljeg i najiskrenijeg saučešća koje u ime Savezne skupštine i u svoje lično ime upućujem Vrhovnom sovjetu Sovjetskog Saveza i porodicama poginulih.«

PETAR STAMBOLIĆ:

Tragični udes duboko nas je potresao

Predsednik Saveznog izvršnog veća Petar Stambolić uputio je sledeći telegram predsedniku Saveta ministara SSSR A. N. Kosiginu:

»U ime Saveznog izvršnog veća i u svoje lično ime izražavam Vam, druže Predsedniče, najdubljе saučešće. Tragičan udes u kome su izgubili živote maršal Sovjetskog Saveza Sergej Semjonović Birjuzov i drugovi koji su dolazili u Beograd na proslavu dvadesete godišnjice njegovog oslobođenja. Ova nesreća nas je utoliko teže pogodila što su u njoj izgubili živote drugovi koji su bili na putu da zajedno sa nama proslave taj veliki dan i evocirajo bratstvo naših naroda takovano u borbi protiv fašističkih zavojevača. Molim vas da primite izraze najdubljeg i najiskrenijeg saučešća koje u ime Savezne skupštine i u svoje lično ime upućujem Vrhovnom sovjetu Sovjetskog Saveza i porodicama poginulih.«

IVAN GOŠNJAK:

Beograd ih je bratski očekivao

Zamenik vrhovnog komandanta oružanih snaga SFRJ i državni sekretar za narodnu odbranu general armije Ivan Gošnjak uputio je ministru narodne odbrane Sovjetskog Saveza Maršalu R. J. Malinovskom sledeći telegram:

»Povodom tragične smrti vašeg najbližeg saradnika, načelnika generalštaba Sovjetske armije maršala SSSR-a S. S. Birjuzova i ostalih članova delegacije za proslavu oslobođenja Beograda generala V. I. Ždanova, N. H. Škodunovića, I. K. Kravcova, M. R. Mironova, Bačarova i posade aviona, koji su toliko nesrećno izgubili živote dolazeći u grad koji ih je kao i pre dvadeset godina dočekivao bratski raširenih ruku i sa toplom zahvalnošću, a za čiju su se slobodu na čelu jedinica herojske Sovjetske armije pre dvadeset godina borili, primite izraze najdubljeg saučešća u moje ime i u ime svih pripadnika Jugoslovenske narodne armije.

Njihovi likovi ostaće u trajnom sećanju svih naših ljudi. Slobodarski Beograd, koji dovijo i pomno čuva uspomene na ratnike i borce za slobodu, dopunće tisu heroja trenimino ovih divnih sinova sovjetskih naroda«.

RADE HAMOVIĆ:

Hrabri ratnici ostaće u neizbrisivoj uspomeni Jugoslovena

Načelnik Generalštaba Jugoslovenske narodne armije general-pukovnik Rade Hamović, uputio je Generalštabu Sovjetske armije sledeći telegram:

»Povodom tragičnog udesa koji se u toku današnjeg prepodneva desio kraj Beograda, gde se nad Avalom srušio sovjetski avion IL-18 sa sovjetskom delegacijom koja je trebalo da prisustvuje proslavi dvadesetogodišnjice oslobođenja Beograda, izražavamo vam naše duboko saučešće i iskrenu žalost.

Teške žrtve koje smo zajednički zadobili ovim neočekivanim gubitkom slavnih ratnika i komandanata: maršala Birjuzova, general-pukovnika Ždanova, general-pukovnika Škodunovića i drugih ostaće u večitoj, neizbrisivoj uspomeni sovjetskih i jugoslovenskih ratnika, vaših i naših naroda.

Upućujem povodom ovog tragičnog udesa i neenskradivog gubitka u ime generalštaba JNA i moje lično najiskrenije izraze saučešća.

Saopštenje CK KPSS, Prezidijuma vrhovnog sovjeta i vlade SSSR povodom katastrofe na Avali

U Moskvi formiran Odbor za sahranu sa ministrom odbrane SSSR Rodionom Malinovskim na čelu

Centralni komitet KPSS, Prezidijum Vrhovnog sovjeta SSSR i Ministarski savet SSSR sa dubokom žalošću saopštavaju da su 19. oktobra, u avionskoj nesreći u blizini Beograda tragično poginuli članovi sovjetske vojne delegacije, koja je putovala na proslavu dvadesete godišnjice oslobođenja Beograda od fašističkih okupatora: maršal Sovjetskog Saveza Sergej Semjonović Birjuzov — član CK KPSS, deputat Vrhovnog sovjeta SSSR, heroj Sovjetskog Saveza, prvi zamenik ministra odbrane i načelnik Generalštaba oružanih snaga SSSR, general-major Nikolaj Romanović Mironov — član Centralne revizione komisije KPSS, deputat Vrhovnog sovjeta SSSR i načelnik odeljenja CK KPSS, general-pukovnik tenkovskih jedinica Vladimir Ivanović Ždanov — heroj Sovjetskog Saveza, narodni heroj Jugoslavije i načelnik Vojne akademije tenkovskih jedinica, general-lajtnant Nikolaj Nikolajević Škodunović — zamenik načelnika Vojne akademije »M. V. Frunze«, general-lajtnant u penziji Ivan Kondratević Kravcov — heroj Sovjetskog Saveza general-major u penziji Leonid Porfirević Bočarov, kao i pratilac delegacije potpukovnik Grigorij Timofejević Seludko.

U avionskoj nesreći su poginuli članovi posade aviona: major Mihail Petrović Sinujev — komandant aviona, major Genadij Andrejević Beljajev — drugi pilot, kapetan Genadij Nikolajević Kurijev — treći pilot, kapetan Aleksej Vladimirović Afimov — navigator, major tehničke službe Vladimir Dmitrijević Ikenko — inžinjer, kapetan tehničke službe Oleg Sergejević Molin — tehničar, stariji poručnik Valentin Vasiljević Černenko — tehničar, stariji serđant Evgenij Vasiljević Jermakov — radista, stariji podoficir Nikolaj Andrejević Žebelov, mlađi serđant Valentin Fedorović Kačalkin, mlađi serđant Tamara Sergejevna Kuzmina — stjuardesa.

CK KPSS, Prezidijum Vrhovnog sovjeta SSSR i Ministarski savet SSSR izražavaju svoje duboko saučešće porodicama i rodbini poginulih dr

Saopštenje su potpisali Centralni komitet KPSS, Prezidijum Vrhovnog sovjeta SSSR i Savet ministara Sovjetskog Saveza.

☆

Centralni komitet KPSS i Ministarski savet Sovjetskog Saveza rešili su da se za organizaciju sahrane drugova, koji su poginuli u avionskoj katastrofi, obrazuje državni odbor čiji je predsednik Rodion Malinovski. U odbor u su A. N. Sejlepin, I. V. Smirnov, A. A. Jepišev i N. G. Jegorićev.

Ava: na mestu nesreće

Polaganju venaca na Groblju oslobodilaca Beograda prisustvovali su, pored nekoliko hiljada Beograđana sekretar CK SK Srbije Jovan Veselinov, general-pukovnik Rade Hamović i članovi sovjetskih vojnih delegacija

Ил. 16

4 NARODNA ARMIJA PETAK, 25 OKTOBAR 1946.

NEMI DEFILE

U ulice glavnog grada Jugoslavije čitavog dopoldneva pregomilaca bile su izpunjene. Dolazili ste su hitali u Dom armije. Svako je želeo da trenutak sebe, sada, na oproštaju, pozveti onima koji su pre dvadeset godina bili spremni da se žrtvuju za slobodu svoga grada.

Vremena je bilo nedovoljno da svi ljudi svoga grada prođu pored odra sa posmrtnim ostacima heroja. Starice je, u malom parku, ispred Doma armije, tiho jecajući brisala suze. Onda su pored nje prolazili najmlađi učenici osmogodišnje škole «Đuro Đaković»: đečici i devojčice — pionири koji đe ove trenutke nositi u sebi za decenije što su pred njima.

Sećmila se i počasna straža. U petoj smeni: pukovnici Mirko Ličina i Đuro Jarić, službenici beogradsko železničke stanice Đeđoša Grujović, politički radnik Sindikalnog veća opštine Savski Venac Svetu Tasić, pukovnici Vitomir Banković i Nenad Banjac i radnici Jugoslovenskog rečnog brodarstva Svetislav Lalević i Marko Jovović.

Sa rekom ljudi, žena, đeđeka i devojčica pored odra nalia se i starica sa crnim velom preko sede kose i bakrenim medaljonima u naručju. Prišla je kovčegu s posmrtnim ostacima maršala Sovjetskog Saveza Sergeja Birjuzova i položila cveće: njemu i njegovim drugovima.

Tako je danas ovde, pored mrtvih heroja...

...Stigao je Tomislav Nerović iz Beogradskog brodarskog preduzeća...

...U povoru je Vitomir Janković iz Jugometala...

...Sindikalni Narodnog univerziteta Stari Grad Miroslava Bosnin...

...Đuro Radenović, učenik Škole učenika u privredi «Janko Lisjak»...

...Ovde je Beograd.

I venci su tu. Mnogo venaca i mnogo cveća.

A reka ljudi još teče ulicom Moše Pijade i 29. novembra i sliva se u Dom armije, nad kojim lepršaju zastave na pola koplja.

Od prekjuče Beograđani žive sa ovim trenutkom. U kružni falsetl u Sovjetskoj ambasadi ostalo je mnogo njihovih mali.

— U srcu naših ljudi ostaćete u večnoj uspomeni kao dug prema dopotnjoni koji ste dali prolivajući krv rame uz rame sa našim borcima za slobodu na tih naroda i celog čovečanstva, najtiše je penzioner M. Pavlićević.

— Teško je i bolno sanaanje, druže Ždanove, da te više nema. I ja sam bio jedan od onih koji su pre dvadeset godina juriali iz tvojih tenkova u borbama za ovaj grad. Nadao sam se da ću ti danas, možda, stisnuti ruku. Ali — kada je trebalo da se zajedno veselimo ti si poginuo.

To su reči napisane drhtavom rukom i pod njima potpis: nekadašnji borac Rade. A borac Rade je sada, izveseo je to, medu hiljadama Beograđana koji se pred Domom armije oprastaju od ratnih drugova.

I. TOMINC

Ispraćaj na Batajničkom aerodromu

Batajnica, 22. oktobra

Danas, tačno pre 7 časova, na Batajnički aerodrom — pred odar na kome su, pred premijerom u Moskvu, leli tri oficiri ili smrtni ostaci sovjetskih vojnih rukovodilaca i pomoć avions «Il-14» — počeli su da pritiču ruski državni, politički i vojni rukovodioci. Ispraćaju na Batajničkom aerodromu prisustvovali su državni sekretar za narodnu odbranu i generalni rukovodilac komandanta general armije Ivan Golnjak, sekretar CK SK Srbije Jovan Veselinov, Zvonko Brkić, Jakov Blažević, Svetislav Stefanović, Vajko Čolović, general-pukovnici Radomir Hamović i Otmar Kreačić, Đuro Stamenović, Ivan Bobičević, Mirko Tepavac, Branko Petić, zatim članovi sovjetske vojne misije i članovi sovjetske delegacije sa prosleđu oslobođenja Beograda i portretom V. A. Sudecova na čelu, general-Jugoslovenske narodne armije, predstavnici Saveznog izvršnog veća, Državnog sekretarijata inostranih poslova, grada i drugih organizacija. Na aerodromu bila i sovjetska delegacija na čelu sa generalom armije A. A. Jepišev, koji je prisustvovao ceremoniji. U 8 časova i 10 minuta, kada je, u pratnji državnih poslanika, rodnu zemlju napustio i general armije A. A. Jepišev, koji je prisustvovao ceremoniji. U 8 časova i 10 minuta, kada je, u pratnji državnih poslanika, rodnu zemlju napustio i general armije A. A. Jepišev, koji je prisustvovao ceremoniji. U 8 časova i 10 minuta, kada je, u pratnji

VAŠA IMENA I VAŠI LIKOVI OSTAĆE UVIJEK UREZANI U NAŠEM SJEĆANJU

— rekao je general-pukovnik Otmar Kreačić na ispraćaju poginulih sovjetskih vojnih rukovodilaca

Dragi drugovi po oružju,

Prije dvadeset godina, u ista ovakve oktobarske dane, stotine hiljada Beograđana kliđali su vam radosno, masovno. Juče, stotina hiljada građana našeg Beograda nijemo, sazmih očiju, oprostili su se od vas.

Oprostili su se od vas, naših ratnih drugova, sa kojima smo prije dvadeset godina zajedno prolijevali krv za svoju ulicu i kuću u borbi za oslobođenje našeg glavnog grada.

Vi ste u toku rata sa jedinicama Sovjetske armije prošli slavan ratnički put do oslobođenja Beograda, koji se četiri godine kao i čitava naša zemlja borio za slobodu i bolji život, koji je bio sa vama i uz vas u svim teškim danima rata. Na tom herojskom putu vas je vodila vaša nepokolebljiva vjera u pobjedu, vaša iskrena ljubav prema svojoj domovini i Komunističkoj partiji. Mi smo znali da braneći prvu zemlju socijalizma, njenu slobodu i nezavisnost bijete bitku i za slobodu i progres čitavog slobodoljubivog čovječanstva, kao što smo i mi, braneći svoju zemlju, bili bitku za prvu zemlju socijalizma. Nezadrživo hitajući prema Beogradu na vašem pobjedničkom putu, vi ste se sreli sa saborcima za istu ideju i protiv istog neprijatelja, sa braćom po oružju, borcima koji su stali uz vaš od prvog dana kada je fašistički zavojevač napao vašu domovinu i zakoračio na tlo naše zemlje.

Vi ste komandovali jedinicama koje su zajedno sa jedinicama Narodnooslobodilačke vojske naselile ćerdinj ulice naše Beograda da bi mu donijele slobodu.

Bitka za Beograd uvijek će predstavljati veliku epopeju iz jedničke borbe naših boraca i naših patroda protiv istog neprijatelja — fašističkih zavojevača.

Naš slavni grad i čitava naša zemlja vječno će pamtiti vaša imena, vaše herojske likove, vaše pohjedničke juriše koji su odjeknuli njegovim ulicama i trgovima. Historijskog oktobra 1944. godine vi ste oslobodili Beograd i njegove građane koji su vas bratski i iskreno, srdačno i raširenih ruku dočekali. Kroz zajedničku borbu upoznali ste na istom ratnom zadatku hrobre borce Narodnooslobodilačke vojske Jugoslavije. U tim borbama invazane je prijateljstvo vaših i naših boraca, vaših i naših naroda i socijalističkih zemalja, prijateljstvo koje na mnoge nikada izbrisati. U tome je i vaša velika zasluga.

Dragi naši drugovi,

Vi ste pali na prijaćaja grada, na čiju se slobodu borili. Vaša smrt se pridružuje hrtvama onih heroja, ponosnih sinova Sovjetskog Saveza i Jugoslavije koji su u temelje slobode ovog grada ugradili sebe, svoje veliko srce i svoju ljubav prema našim narodima.

Kao što smo vaši ljubav prema nama i našem glavnom gradu ostetili prije dvije decenije tako smo je ostetili i sada kada ste se upravo i sedmo dana vali pozivu da budete među na na prosleđi slobode Beograda. Vaša smrt na Avali, na prijlaou ovom slobodarskom gradu bila i ostaće tužni, ali i trajno spomenemi neraskidivog bratstva sovjetskih i jugoslovenskih naroda.

Dragi druže Birjuzov,

Dragi drugovi generali Sovjetske armije.

Dragi drugovi.

Vi ste se na svom slavnom i herojskom životnom putu bestiro put, suđovali s smrću, i kao ratnici dobro znali šta je smrt i tuga za palim drugom. Ali, u ratu je to drugačije. Sada, dok se sa vama opraštam, osjeći je veća žalost, osjeći je veća bol za ratnim drugom koji je pao u vrijeme kada oružje ćuti. Zato nas je vaša smrt još dublje kosnula, jol teže dirnula i ona će se neizbrisivo urezati u naša sjećanja.

Heroji, kao što ste vi, ne umiru ni onda kad je tisko kuhna nesretna uzrok njihove smrti. Herođi gine. Ali oni vjeđaj žive u sjećanju naroda. Oni ne mogu biti zaboravljeni zbog svog junaštva i zbog svoje velike ljubavi prema čovjeku i njegovom srećnijem životu. Zbog toga ćete vi, drugi drugovi, ostati u našem trajnom sjećanju.

Vašom tragičnom smrću, bra tskim narodima Sovjetskog Saveza i Sovjetskoj armiji nanesen je nenadoknadiv gubitak, a vama porodicama bol koja nema granica. Taj gubitak i tu bol osjećamo duboko u srcima svi mi, svaki naš čovjek, svih pripadnika Jugoslovenske narodne armije. I posebno vas drugovi koji vas znaju u mnogim ratovima bilo za Beograd.

Opraštam se od vas sa ponosom i sa ljubavlju i vojnika Jugoslovenske narodne armije. Ta ljubav, ta vjera, drugovi, ta vaša ljubav prema našem Beogradu, naše borbe i vaša velika ljubav prema našem Beogradu, naše borbe i vaša velika ljubav prema našem Beogradu, naše socijalističke domovine, naše borbe i vaše velike ljubavi prema našim narodima.

Ta vjera, ta ljubav, ta vjera, ta ljubav, ta vjera, ta ljubav,

ПОСЛЕДЊИ ОПРОШТАЈ

Писта батајничког аеродрома била је место последњег опроштаја. Храбре ратнике и погинулу посаду авиона ИЛ-18 испратили су највиши југословенски војни руководиоци. Безбројни венци били су тек мали доказ о копиком се тугом Београд опростио од драгих гостију.

На слици: генерал-пуковник Отмар Креачић опрашта се од маршала Совјетског Савеза Бирјузова, генерала Жданова и осталих.

НИН

БРОЈ 720

ДИН. 30

ИЗДАЈЕ ПОЛИТИКА

НЕДЕЉНЕ ИНФОРМАТИВНЕ НОВИНЕ

БЕОГРАД, 25. X 1964. — ИЗЛАЗИ НЕДЕЉОМ — ГОДИНА XIV

Снимио Стеван Крагујевић

IN MEMORIAM

ТРЕНУТАК ПРЕВЕЛИКЕ ТУГЕ

Пре двадесет година Београд је дочекао првене пукове и њихове команданте с парчетом црног хлеба и са мало соли. Као што је ред када домаћини дочекују драге госте.

Пре само неколико дана Београд се спремио да те исте госте дочека својим најбољим хлебовима. Али овај град није имао среће. У један фатални час Београд је занемео, блед, најпре од чуђења, после од нечега што није само ни туга, ни жалост, више због онога што тупо стоји у човеку, бесмислено али присутно, као што је за тили час међу улицама овога града била присутна и истина са Авале.

Било је и биће несрећа. Али, зашто да се то баш њима, и нама, деси, зашто баш онда, на онај дан када је Београд почистио све своје улице и окитио своје кровове да поздрави далеке честитаре, а своје људе.

Пре двадесет година ови генерали предводили су своје пукове у јуришима да Београду омогуће оно до чега му је, од како постоји, највише стало. По разорваним улицама града јурили су ратници са Дона и Волге и тако је један Коља упознао Куриру Мишу са Мајевице, а један генерал Жданов стегао руку Пека Дапчевића, па су, пошто велики посао није још био завршен, кренули, заједно и упорно, да победе до краја. Учинили су то. У том тренутку у овом граду није било ни хлеба, ни садашњих свилених застава, у том тренутку Београд је, у свакој кући, имао једног великог бојаџију: овај град је своје последње платно обојио сасвим једнообојно. Наравно, црвено.

После су се Коља и Миша пријатељски растали и тако је почело да траје једно дуго сећање; Београд може све да заборави, овај град може свега да се одрекне, али места у сећањима за ратнике увек ће се наћи довољно међу улицама и људима на обалама Саве и Дунава.

По законима и хировима историјске нужде Београд се одувек налазио на ветрометини која је пастојала да га збрише са падина изнад две реке. Па, доследан сам себи, одувек се свим силама и петама одупирао и крварио; отуд, Београд зна колико је Васја из Подмосковља било тешко да допре до његове Чукарице. Београд то зна да цени.

Црвени пукови нашли су овде на отворена срца, на велико срце Београда које је још једанпут тако снажно закуцало.

Хтело је то и пре неки дан, али сурова вест са Авале пресекла му је све булеваре, хлеб и со раздраганог домаћина су се просули по земљи, далеки и драги честитари застали су на самој ивици града. Управо тамо одакле су први пут угледали, пре двадесет година, његове порушене улице и одакле су кренули на последњи јуриш.

Тешко је ових дана било целој земљи, и мада се нико никада не отима за туге, Београд је био најужњи. Новински извештачи покушали су професионалном интуитивношћу да изброје све оне стотине хиљада људи који су дошли да немо одају последњу почаст храбрим војницима и генералима совјетске земље. Посао је, очигледно, био узалудан. Није требало бројати. У последњем ставу мирно стајао је цели град. А када су ковчези, два по два, кренули кроз београдске улице, кровови града пуцали су од тежине оних који нису нашли места на плочницима. Дуги и неми шпалир отегао се до последњег батајничког метра, све до улаза у авионе који су совјетске ратнике одвели кући. И даље, даље и од Црвеног трга и Подмосковља, где сада леже храбри генерал Жданов и млађи сержант Тамара Сергејевна Кузмина. И маршал, и херој, Сергеј Семјоновић Бирјузов, и генерал-лајтнант, и херој, у пензији, Иван Кондратевич Кравцов. Свих њих осамнаест са падина и њима и нама драге Авале.

Постоји тренутак када ни најтврђе мушко не крије тугу. Због најдражих, због сасвим блиских, човек тада извади марамицу па се тако све види.

Видели смо старе другове пензионере када скидају наочаре, и видели смо младе девојке које су дошле да поклоне своје каранфиле Тамари Сергејевној Кузминој.

Видели смо генерале како у широком реду стоје и чекају тренутак да давним познаницима одстоје њихов, војнички поздрав.

Видели смо радника који је стиснуо песницу и тако прошао поред маршала, генерала и млађих сержаната, извршио је нему смотру, а није крио колико му је тешко.

У тренутку док одајемо последњу почаст, прохладни ветрови Подмосковља стежу свеже хумке. Остајемо зачуђени и неми над удесом који нас је снашао. Хтели смо толико много лепог да им кажемо и толико много да се радујемо. Ни ми ни они нисмо имали среће. Немамо, у ствари, праве речи којима се можемо одужити храбрим војницима великe земље.

Прашћајте, таваришчи, пријатељи испод Авале остају неутешени.

Т. Л.

Ил. 18

вечерње НОВОСТИ 1

20 дин. Београд • Година XII

Уторак, 20. октобар 1964. БЕОГРАДСКО ИЗДАЊЕ

● НЕДАЛЕКО ОД НОВОГ ТЕЛЕВИЗИЈСКОГ ТОРЊА ПОРЕД САМОГ ПУТА СРУШИО СЕ АВИОН СА СОВЈЕТСКОМ ДЕЛЕГАЦИЈОМ

ИЛ-18 УДАРИО У АВАЛУ

ОБРАЗОВАН ОДБОР ЗА САХРАНУ

У БЕОГРАДУ је јуче образован одбор за сахрану погинулих совјетских ратних ветерана у трагичном удесу на Авали, који сачињавају:

Генерал армије Иван ГОШЊАК, Јован ВЕСЕЛИНОВ, Мијалко ТОДОРОВИЋ, Јаков БЛАЖЕВИЋ, генерал-пуковник Раде ХАМОВИЋ, Бранко ПЕШИЋ, Драги СТАМЕНКОВИЋ, Иван БОЖИЧЕВИЋ, Милан РАЈАЧИЋ, генерал-пуковник Милоје МИЛОЈЕВИЋ и генерал-пуковник ОТМАР КРЕАЧИЋ.

1 ЈУЧЕ ПРЕ ПОДНЕ, НЕШТО ПОСЛЕ 11,50 ЧАСОВА, СПЕЦИЈАЛНИ АВИОН У КОМЕ СУ БИЛИ ЧЛАНОВИ СОВЈЕТСКЕ ВОЈНЕ ДЕЛЕГАЦИЈЕ СРУШИО СЕ НА АВАЛУ, НЕДАЛЕКО ОД СПОМЕНИКА НЕЗНАНОМ ЈУНАКУ.

2 АВИОН СЕ ЗАПАЛИО И ОД ПУТНИКА НИКО НИЈЕ ПРЕЖИВЕО. У ОВОЈ НЕСРЕЋИ ИЗГУБИЛИ СУ ЖИВОТЕ ПРОСЛАВЉЕНИ СОВЈЕТСКИ КОМАНДАНТИ КОЈИ СУ У БЕОГРАД ПОШЛИ НА ПРОСЛАВУ 20-ГОДИШЊИЦЕ ОСЛОБОЂЕЊА ГЛАВНОГ ГРАДА ЈУГОСЛАВИЈЕ, НА ЧЕЛУ СА МАРШАЛОМ СЕРГЕЈЕМ БИРЈУЗОВОМ.

3 АЕРОДРОМ „БЕОГРАД" У СУРЧИНУ УСПОСТАВИО ЈЕ ЧЕЗУ СА АВИОНОМ И НА РАДАРУ ПРАТИО ЊЕГОВ ЛЕТ. ТАЧНО У 11,34 ВЕЗА ЈЕ ПРЕКИНУТА.

ЖАЛОСТ У СОВЈЕТСКОМ САВЕЗУ

Москва, 20. октобра

ЦЕНТРАЛНИ комитет КП СС, Президијум Врховног совјета СССР и Министарски савет СССР са дубоким болом саопштили су трагичну смрт у ваздухопловној несрећи у близини Београда чланова совјетске војне делегације. Несрећа се десила 19. октобра. Делегација је била на путу за главни град Југославије поводом прославе двадесетогодишњице његовог ослобођења од фашистичких окупатора.

▲ Формиран је владин одбор за организацију сахране жртава несреће. На челу одбора је министар одбране СССР Родион Малиновски.

● ОПШИРНИ ИЗВЕШТАЈИ НА СТРАНАМА 3, 4, 5, 10, 11. и 20.

Ил. 19

Тешка авионска катастрофа на Авали

Као да је у земљу пропао

■ ГОТОВО ДВАДЕСЕТ МЕТАРА ШУМЕ ПОСЕЧЕНО ■ ОСТАЦИ АВИОНА СЕ КОТРЉАЛИ НИЗ ПАДИНУ АВАЛЕ ■ ДЕЛОВИ АВИОНА РАСТУРЕНИ НА ДЕСЕТИНЕ МЕТАРА ОКО МЕСТА НЕСРЕЋЕ

ЈЕДАН ОД ПРОПЕЛЕРА АВИОНА ИЛ-18: нађен десетину метара од места на коме је машина ударила у земљу

СОВЈЕТСКИ АВИОН „ИЛ—18" који је из Москве јуче полетео у 7,14 часова (А́М-24), требало је да стигне у току поподнева. У њему су поред маршала БИРЈУЗОВА били још шесторица чланова совјетске делегације која је требало да присуствује прослави 20-годишњице ослобођења Београда.

УКУПНО, у турбопропелерном авиону који прима 44 путника било је 18 људи међу којима је било седам совјетских команданата корпуса од којих на жалост нико није преживео.

Шта кажу очевици

ЈЕДАН од првих очевидаца био је **МИЛОРАД БОЖИЋ**, службеник управе Студентског одмаралишта на Авали. Чим је чуо да се авион срушио, пожурио је ка месту несреће. Ево шта је видео:

— Скоро двадесетак метара шуме потпуно је посечено. Авион се после удара у шуму скотрљао и запалио. Успели смо да склонимо десетак дешева. Ватрогасци су брзо локали зваали пожар. Нигде се не види труп авиона. Као да је у земљу пропао!

● ОД ПЛАМЕНА СЕ НИЈЕ МОГЛО ПРИЋИ

ТЕЛЕВИЗИЈСКИ техничари који раде на авалској ТВ антени били су испред зграде у тренутку када су чули моторе авиона.

— Угледали смо га, а већ у следећем тренутку труп се зарио у брдо.

Претходно, учинило им се да је авион закачио једно дрво, а онда се с треском срушио.

— Крила су се одвојила од трупа, који се после кратког котрљања западно. Одјурили смо ка месту несреће, али од пламена се није могло прићи ближе.

Дежурни диспечер Станице за хитну помоћ рекао нам је да је позив са Аваде добијен нешто после дванаест часова.

— Позвали су нас техничари који раде на авалској ТВ антени. Истог часа послали смо десет кола са шест лекара. Нажалост, то је било узалудно.

СВЕ ИНФОРМАЦИЈЕ да је авион претходно ударио у нови ТВ торањ биле су погрешне. Авион је долазио са јужне авалске стране. На градилишту ТВ торња у планинарском „Митровића дому" у хотелу „Авала" нема настрадалих, нити било какве материјалне штете.

* * *

ПРОНАШЛИ смо неколико радника који су се затекли у близини несреће. Први су на место несреће стигли Живојин Ристић, Воја Чарапић и Мирослав Богдановић, радници.

Ево шта су они видели:

— Били смо у близини када смо зачули страшну експлозију. Потрчали смо према звуку и у том тренутку видели како лети грање од дрећа на суседној страни. Неколико грана падо је чак 200 метара испод споменика Незнаног јунака. Дошли смо на место где се уђе догодило и угледали огромни пламен и дим.

АЛЕКСАНДАР ЈАКОВЉЕВИЋ, шофер „Електросрбије" из Рипња каже:

Пошао сам кући мотором и одједном чух страшну експлозију. У првом тренутку помислио сам да се срушио торањ на Авали. Пошао сам наниже, пошто сам се налазио код споменика Незнаног јунака, и чуо нову експлозију. На мотоциклу иза мене био је Милан Бранковић па смо заједно пошли до места несреће где смо видели како пламен кља са свих страна.

БОРА ПЕТРОВИЋ и МИЛАН РАЈИЋ, радници, били су код телевизијског торња у моменту несреће. Ка да су чули тресак убрзо за тим приметили су да је из бачено дрвеће на стазу испод споменика.

ДР СЛОБОДАН ЦВЕТАНОВИЋ и **ДР ДРАГОЉУБ ЛУКИЋ**, управник станице за хитну помоћ о удесу ка жу:

— Кад смо стигли на место несреће пламен је још сукљао, а дим куљао из шуме, док је на самом месту удеса остало велико угариште. На жалост, ништа ни је могло да се учини. Све је било угљенисано. Укупно је било десет кола станице за хитну помоћ.

А. ПАЛИЋ
Д. МИЛАНОВИЋ

ТРАГЕДИЈА НА АВАЛИ

БОЛНО је одјекнула јуче у подне вијест о трагичном удесу на Авали. Тешко је било и повјеровати, у прав мах, да се један лет мањег дијела вијетњима и могао тако окрутно завршити.

Припремали смо се да дочекамо другове и пријатеље из Совјетског Савеза, који су долазили да заједно с нама прославе дан дечјег слободног живота Београда. Желели смо да у нашем главном граду поздравимо браћу по оружју из оних великих и незаборавних дана октобра 1944, када су неки од њих упознали наш Београд у зори слободе, којој су и сами допринели. Хтели смо да се заједно подсетимо на те дане и године, када су ране и жртвама полагани у темеље пријатељства. Намеравали смо да се заједно радујемо овог свега оствареног . . .

А сада?

Туга — уместо радости!

Смрт — уместо загрљаја пријатеља и другова!

Трагедија на Авали оставила је незаборавних многе успомене и многе жеље за добрим на путу пред нама. Знало то и зато нас је удес још више погодио.

На несрећа буде још упечатљивија, све се збило баш тако где су пре дан дечјег ужеа ужаржајем и наши борци разбијали непријатеља — носећи слободу Београду. Баш тамо куда су водили борбени путеви маршала Бирјузова, генерала Жданова и других бораца. И све се збило баш у оним октобарским данима — у данима Београда.

Све тако изненада, тако непојмљиво и зато још болније — у срцима свих наших људи.

М. БРАТИЋ

ПОГИНУЛИ ПУТНИЦИ ИЛ-18

Москва, 19. октобра

У авиону „ИЛ-18" налазили су се следећи чланови делегације: маршал Совјетског Савеза БИРЈУЗОВ, генерал-пуковник ЖДАНОВ, генерал-потпуковник ШКОДУНОВИЧ, генерал-потпуковник у пензији КРАВЦОВ, генерал-мајор БОЧАРОВ, генерал-мајор МИРОНОВ, потпуковник ШАЛУЦКО.

Страна 3.

„ВЕЧЕРЊЕ НОВОСТИ" ☆ уторак, 20. октобар 1964.

Ил. 20

Москва: Риста БАЈАЛСКИ

Од сталног дописника »Новости«

ПОСЛЕДЊЕ РЕЧИ БИРЈУЗОВА И ЖДАНОВА

● Чланци двају совјетских команданата о годишњици ослобођења Београда у данашњој „Правди" и „Красној звезди" су, у ствари, њихово последње обраћање јавности

Москва, 20. октобра

ЦЕНТРАЛНИ комитет КП СС, Президијум Врховног совјета и Министарски савет Совјетског Савеза објавили трагичној погибији совјетских команданата у авионској несрећи на Авали. Објавили су имена свих чланова совјетске војне делегације, са маршалом Бирјузовим на челу, који је требало да при суствују свечаностима прославе двадесетогодишњице ослобођења Београда, као и имена чланова посаде авиона.

Ово саопштење публиковано је у свим совјетским листовима.

● Орган ЦККП СС „Правда" објавила је телеграм саучешћа који је председник Републике Јосип Броз Тито упутио Леониду Брежњеву и Микојану, затим телеграм истог и Нејсу и Коче Попови ма Громику.

● „Правда" је данас објавила чланак о 20-годишњици ослобођења Београда из пера погинулог маршала Бирјузова, а армијски лист „Красна ја звезда" чланак погинулог генерал-пуковника Жданова.

Ова два истакнута совјетска војна руководиоца, учесника у борбама за ослобођење Београда, предали су рукописе својих чланака непосредно пред одлазак на прославу у Београд. Њихови потписи испод чланака у „Правди" и „Красној звезди" нала зе се данас у прилог оквирама.

● Ови чланци двојице погинулих команданата су, у ствари, њихове последње речи обраћања јавности.

Поштто је кроз цео чланак истицао братство Црвене армије и Народноослободилачке војске Југославије, исказано у заједничкој борби против немачког фашизма, у заједничкој борби за ослобођење Београда и источних делова Југославије, маршал Бирјузов је написао:

„Тешко је описати одушевљење становника главног града Југославије са којим су они дочекали совјетске борце-ослободиоце. На многим митинзима Југословени су изражавали топле речи захвалности својој совјетској браћи, верним друговима по оружју. Високо је оценила подвиге совјетских војника и Југословенска влада. Око 2.000 совјетских официра и војника награђено је југословенским орденима и медаљама, а тринаест совјетских војника носи на грудима ордене Народног хероја Југославије.

У чланку, који је објавила „Красија звезда", Генерал-пуковник Жданов, између осталог, пише:

„У време Октобарске револуције српски пролетери пружили су моралну подршку трудбеницима Русије, устајући у борбу за своје ослобођење, а у грађанском рату многи и многи људи из Југославије стајали су под заставама одреда Црвене армије и младе Совјетске Републике. Легендарно је постало име Алексе Дундића, који је погинуо смрћу храбрих за слободу и независност прве у историји човечанства социјалистичке државе. Године 1944. совјетски људи су пришли у помоћ народима Југославије. Битка за ослобођење Југославије — то је страница задивљујуће заједничке борбе и узајамног разумевања, страница стварног масовног хероизма бораца Народноослободилачке армије Југославије и војника Совјетске армије, херојства деце двају елегентских народа".

ТРАГЕДИЈА НА АВАЛИ

БОЛНО је одјекнула јуче у подневним часовима вест о трагичном удесу на Авали. Тешко је било и поверовати, у први мах, да се један лет нашао у трагичним дрвима виђеним и могао тако окрутно завршити.

Припремали смо се да дочекамо другове и пријатеље из Совјетског Савеза, који су долазили да заједно с нама прославе дан десетије слободног живота Београда. Желели смо да у чашћа главном граду поздравимо браћу по оружју из оних великих и незаборавних дана октобра 1944, када су неки од њих ушетали наш Београд у зори слободе, којој су и сами допринели. Хтели смо да се заједно подсетимо на те дане и године, када су ране и жртвоти полагали у темеље пријатељства. Настојали смо да се заједно радујемо због свега оствареног...

А сада?

Туга — уместо радости!

Смрт — уместо загрљаја пријатеља и другова!

Трагедија на Авали остаће у сећањима многе успомене и многе жеље за добрим на путу пред нама. Знамо то и зато нас је удес још више погодио.

Да несрећа буде још упечатљивија, све се збило баш тамо где су пре две деценије крвопрајетљи и наши борци разбијали непријатеља —носећи слободу Београду. Баш тамо куда су водили борбени путеви маршала Бирјузова, генерала Жданова и других бораца. И све се збило баш у овим октобарским данима — у данима Београда.

Све тако изненада, тако неправедно и зато још болније — у срцима свих наших људи.

М. БРАТИЋ

НА СКИЦИ је приказан положај места где се срушио авион Ил-18 са члановима совјетске делегације. Испрекиданом линијом обележен је лет совјетског авиона непосредно пред велику трагедију.

У амбасади СССР

Отворена књига жалости

У ПРОСТОРИЈАМА совјетске амбасаде у Београду, у Каталинској улици број 4, данас пре подне отворена је књига жалости поводом трагичне смрти чланова совјетске делегације који су јуче настрадали у авионској несрећи код Београда.

У књигу жалости при су се уписали они, приликом посете совјетској амбасади, заменик врховног команданта оружаних снага СФРЈ и државни секретар за народну одбрану генерал армије Иван Гошњак, генерални секретар Савеза удружења бораца народноослободилачког рата Иван Божичевић и чланови делегације Београда Београда који су представницима амбасаде изразили саучешће. Данас пре подне у књигу жалости се уписао и велики број грађана. Представници совјетске амбасаде у Београду изразили су саучешће телеграмом, путем телефона и лично представници многих радних организација из унутрашњости и из Београда.

Страна 3.

„ВЕЧЕРЊЕ НОВОСТИ" ☆ уторак, 20. октобар 1964.

Ил. 21

Из мемоара С. С. Бирјузова »Кад су ірмели тойови«

РАЗБИЛИ СМО МАНШТАЈНА

ПОСЛЕ 14 ГОДИНА МАРШАЛ СОВЈЕТСКОГ САВЕЗА С. С. БИРЈУЗОВ СУСРЕО СЕ СА НЕКАДАШЊИМ СВОЈИМ ОБАВЕШТАЈНИМ ОФИЦИРОМ ХЕРОЈЕМ СОВЈЕТСКОГ САВЕЗА И. И. ПОЛИКАХИНОМ (РАЗГОВОР О НЕКАДАШЊИМ РАТНИМ ДАНИМА)

„КАД СУ ГРМЕЛИ ТОПОВИ" је прва књига ратних мемоара совјетског маршала С. С. Бирјузова, који је трагично преминуо у авионској несрећи на Авали, 19. октобра ове године. У тој књизи С. С. Бирјузов износи успомене из великог отаџбинског рата, у коме је, иако релативно млад, имао место истакнутог и талентованог војсковође. Прва књига успомена С. С. Бирјузова завршава се његовим постављањем за начелника штаба Трећег украјинског фронта, којим је командовао Ф. И. Толбухин. Из књиге „Кад су ирмелі топовіи" доносимо одломак под насловом „Разбили смо Манштајна". Тада је С. С. Бирјузов био начелник 48. и 2. гардијске армије које су под командом Р. Ј. Малиновског спречиле Манштајнов продор опкољеном Стаљинграду.

МАРШАЛ БИРЈУЗОВ

НАША ВРХОВНА КОМАНДА се излазила пред важним питањем: кога пре тући — фон Паулуса или Манштајна? У првом случају је требало издржати притисак спољашњим снагама које су већ водиле жестоке борбе на реци Аксај, а свежу 2. гардијску армију употребити за наношење одлучујућег ударца фашистичкој армији. У другом случају могли смо се ограничити на блокаду опкољене фон Паулусове групације, а гардијску армију пребацити у правцу Котељникова.

Војни савет Стаљинградског фронта предложио је Врховној команди да 2. гардијска армија буде упућена на спољни фронт, како би разбила Манштајна. Исто мишљење је био и представник Врховне команде у Савету генерал-пуковник А. М. Васиљевски, као и командант 2. гардијске армије Р. Ј. Малиновски.

Врховна комида се сложила с оваквим предлогом и на на 2. гардијска армија је пребачена из Донског у састав Стаљинградског фронта.

★

ПО ЗАВЈЕЈАНИМ ПУТЕВИМА, у сусрет снежном ветру, ишли су гардисти форсираним маршем, на ове позиције. Тенкови су претицали пешадију. (Били смо ојачани свежим 7. тенковским корпусом, којим је командовао ене ричини и искусни генерал П. А. Ротмистров). Тегљачи су извлачили из сметова артиљерију, а тамо где их није било претицали су у помоћ сами војници и њихова рамена.

Али, није нам увек све ишло глатко. Сећам се телеграма који су били упућивани команданту фронта. **„Дајте гориво. Ситуација крајње рђава, не можемо да се крећемо напред. Не можемо благовремено да снабдевамо војску муницијом и материјалом".**

„Мој први задатак је уништити непријатељски тенк, а онда ћемо видети шта ћемо..."

Нарочито нам је муке задавало променљиво време. Ноћу је пуцало хладно и камен од мраза, а дању је сунце топило снег. Чак је било тешко и добро опремљеним за зимске акције Црвеноармејцима. Да ћу би им се ваљенке раскваасиле, а ноћу смрзавале. Ипак темпо концентрације јединица и кретање ка фронту није попуштао.

— Ми смо навикли на мраз — говорили су војници — **а нека сада мало фашисти по миришу нашу руску зиму...**

Неке јединице су такорећи су исцрпљене непрекидним без предаха провазилазиле и по две стотине километара. Мораз јединица је био изван реда. Сећам се једног случаја. Док смо се пребацивали запитам једног војника:

— Какав вам је задатак?

Хтео сам да видим да ли он зна куда и зашто иде. Али, војник ме је схватио и овако одговорио:

— Мој први задатак је да уништим један непријатељски тенк а онда ћемо видети шта ћемо.

Дуго сам размишљао о овом војниковом одговору. Ос новна ударна снага Манштај нове групације били су тенкови, и кад би се они уништили, непријатељ би посрнуо... Уништити један тенк то није ни мало лака ствар, то војник сигурно добро зна, али то не мења ствар. Он схвата суштину задатка који је добила 2. гардијска армија...

Херојство младог И. М. Каплунова

Многи примери, када смо већ започели крвану битку са непријатељем, само су то потврдили. С противтенковском пушком у руци комсомолац И. М. Каплунов, иако је био тешко рањен, — парче гранате му је разнело леђа, а другу однело руку тако упакажен уништио је три тенка, а онда се с гранатом баца под гусеснице четвртог тенка и уништава и њега.

Преломни дан

МАНШТАЈН је 17. децембра увео у борбу снеже снаге, у главном делове 17. тенковске дивизије, која је долазила из дубоке позадине. Користећи своју бројчану надмоћност он се упорно пробијао ка реци Мишкови. Јединице које су бранилеове положаје биле бојевима и без наше помоћи не би биле у стању да задрже Манштајна. Само је свежа 2. гардијска армија била она чврста стена о коју би се могли разбити непријатељски силовити западни.

Главни непријатељски удар погађао је лево крило 2. гардијске армије. Јер, туда је водио најкраћи пут ка опкољеном фон Паулусу.

Немачки официри крију од војника праву ситуацију код Стаљинграда

ХИТЛЕРОВЦИ су успели да заузму Нижње — Кумски и Васиљевку. На неким местима су избили и на северну обалу реке Мишкови. И као што је касније писао Манштајн, заправо тога дана су они били најближи своме циљу. У својој књизи „Изгубљене победе" има и овако место:

„Ако је иначе од краја новембра па је Хитлер забранио фон Паулусу да се пробија из обруча било могуће остварити ослобађање 6. армије из заробљавања, који још није био чврст, онда се 5. армија могла спасти запрано 19. децембра..."

Ипак сви непријатељски планови су претрпели крах. Гардисти су издржали. Све је унаоколо одјекивало, грмело, залипало се крају. Али, непријатељ није могао више ни корака кренути напред...

Сачувао сам телеграм датиран 19. децембра 1942. године, који је упутио командант 300-те левокрилне стрељачке дивизије:

„Нижње — Кумскиј нападнут од 50 тенкова и моторизоване пешадије. Уништили смо 29 тенкова, са осталима водимо борбу на живот и смрт".

И тај бој за Нижње — Кумскиј није престајао 22 часа. Насељени пункт је неколико пута прелазио из руку у руке. Неки наши батаљони су се борили иако су били потпуно опкољени и остајали су непобеђени...

ВЕЋ ПРВИХ ДАНА борби за Мишкову ми смо заробили велики број непријатељских војника и официра. Један од њих, мотоциклиста, кад су га довели мени беше сав модар. Очигледно није био обучен за ову сезону. На глави је имао женску топлу мараму, која је вероватно припадала неко ј нашој колхозници.

— Наши војници се осећају — рекао је — **као осуђеници на смрт и само гледају да не доспеју на прву линију...**

Од заробљеника смо сазнали још једну занимљиву вест: **појачања која је Манштајн добијао нису ништа знала о томе да је опкољено 22 немачке дивизије код Стаљинграда. Официри су то крили од војника.**

„Био сам у многим љутим окршајима, али оваквог нисам још видео"

У ЗОРУ 22. децембра, Манштајн је поновио своје покушаје да се пробије да опкољене групације фон Паулуса.

Борба је од самог почетка била жестока. Г. З. Малинов ски се пребацио на командно место 98. стрељачке дивизије. Јер је она бранила најодговорнији сектор. Ја сам се налазио у 24. стрељачкој дивизији, код генерала Кошеворја, на десном крилу.

Усковитлала се мећава. Мраз је стезао. У завејаним рововима војници се скоро нису разазнавали ни видели. Мене је нарочито бринуо пук пуковника Г. И. Кухарева, испред кога је непријатељ скоncентрисао велике снаге. Одлучио сам да пођем тамо. Али, нисам стигао да се дочепам осматрачког места Кухарева, кад Хитлеровци отворе ураганску ватру из артиљерије и минобацача, а затим сталоше да жестоко бомбардују положаје из ваздуха. Изгледало је да ће све живо бити овде уништено. А на хоризонту су се већ помаљали и непријатељски тенкови. Кретали су се у цик-цак. Било их је више од шездесет.

Није лака ствар одбити такав непријатељски напад. Много је рањених и погинулих, али зато смо ми гордисти...

Био сам у многим љутим окршајима, али оваког још нисам видео. Нарочито су се јуначки држали бивши морнари — тихоокеанци. Многи су скинули горњу одећу и с гранатама у рукама јуришали на тенкове...

Борба се водила до ноћи. И ма колико да се непријатељ упињао наше положаје није могао да пробије.

Кад сам се вратио у штаб, тамо се већ налазио командант Родион Јаковљевич Малиновски, који је, упркос умору, био расположен. Кратко је резимирао резултате тог дана и рекао:

— Данас смо дефинитивно зауставили страшног непријатеља. Сада је на нама да кренемо напред...

НА ПРЕДЊИМ ПОЗИЦИЈАМА IV УКРАЈИНСКОГ ФРОНТА

Страна 5.

„ВЕЧЕРЊЕ НОВОСТИ" ★ уторак, 20. октобар 1964.

Ил.22

ИЗ РАТНИХ МЕМОАРА СЕРГЕЈА С. БИРЈУЗОВА „СОВЈЕТСКИ ВОЈНИК НА БАЛКАНУ“ (I)

БРАТСТВО ПО ОРУЖЈУ

ПОСЛЕДЊА КЊИГА ратних мемоара совјетског маршала С. С. Бирјузоваа, трагично погинулог у авионској несрећи на Авали 19. октобра „Совјетски војник на Балкану“, почиње овим речима: „Често сам слушао да је литерарни рад веома, тежак. У то сам се у пуној мери уверио, када сам почео рад на књизи својих успомена „Када су грмели топови“. Ставивши последњу тачку у тој књизи, одахнуо сам и самом себи рекао: „Доста! При мојој заузетости у служби, више се нећу латити пера“. И, шта се догодило? Лако је било рећи „не латити се пера“, али није било тако једноставно остати при тој одлуци. После објављивања моје прве књиге „Када су грмели топови“, писма су ме просто засула. Писали су стари познаници, саборци. Писали су људи које никада нисам срео, радници, колхозници, службеници, ђаци. И, сви су захтевали да испричам даљу судбину наших јунака... До завршетка рата преостао нам је да пређемо огромни пут, да учествујемо у ослобађању Румуније, Бугарске, Југославије. „Испричајте нам о свему томе“ — захтевали су читаоци.

КРАЈЕМ СЕПТЕМБРА 1944. године на јужном крилу совјетско-немачког фронта наша армија приближила се Чехословачкој и ушла у источни део средње дунавске низије, до границе последњег хитлеровског савезника у Европи — Мађарске а такође и стигла на границу Југославије. У тешком положају нашла се немачко-фашистичка војска која је дејствовала у јужном делу Балканског полуострва. Угрожене су њене главне комуникације, а у њеној позадини порастао је партизански покрет.

НЕМАЧКО - ФАШИСТИЧКА команда брзо је приступила извлачењу из Албаније и Грчке своју армијску групу „Е“ под командом генерала Лера, како би је бацила у сусрет совјетским јединицама. Истовремено, хитлеровци су убрзано инжињеријски утврђивали прилазе Мађарској и Источној Аустрији, где су се налазиле крупне немачке фабрике оружја.

НИЈЕ СЕ СМЕЛО оклевати са наступањем. Врховни штаб је решио да се развију широка дејства, не сачекавши потпуно развијање трупа другог и трећег украјинског фронта. Основ на снага трећег украјинског фронта концентрисала се на то како би непријатељ био протеран из Југославије. Требало је наступати у појасу између Дунава. и Балканског хрпта а затим долином Западне Мораве.

АЛИ, У ЈУГОСЛАВИЈИ ми смо имали и најснажнијег савезника — народноослободилачку војску Југославије, партизанску родољубиву снагу. Они су дејствовали дрско, смело и наносили непријатељу значајне губитке, иако су више година били оскудни у наоружању, снабдевању и одећи. Херојски народ Југославије са надом је гледао на Исток, очекујући да ће му Армија братског Совјетског Савеза ускоро доћи у помоћ.

МАРШАЛ ТИТО је решио још раније да пренесе центар највећих дејстава НОВЈ у источној области Југославије. Било је очигледно да ће се ту водити обрачун са народу омрзнутом влашћу окупатора и четника Драже Михајловића. У вези с тим, требало је пребацити у Србију најбоље снаге са територије Босне и Црне Горе.

ЗНАЧАЈНУ СНАГУ хитлероваца и њихових слугу везивала је НОВЈ у српским рејонима. Она је контролисала већи део Војводине, где је имала седам бригада и пет партизанских одреда. НОВЈ је успела да ослободи и значајну територију у Македонији, где су тада дејствовала три корпуса (седам дивизија), угрожавајући најважније комуникације хитлероваца у долинама Вардара. Уз све то, у источним областима, како сведоче југословенски извори, народноослободилачка војска имала је тих дана 24 дивизије, мноштво самосталних бригада и партизанских одреда.

ДИРЕКТИВУ Штаба врховне команде о припреми београдске операције примили смо 29. септембра. И одмах смо приступили послу. А требало је много урадити.

НАШЕ ЈЕДИНИЦЕ биле су веома растурене, и по фронту и по дубини. Ради изласка на полазне положаје ка југословенској граници, неким дивизијама требало је да промарширају око 600 километара, што

О ЗАЈЕДНИЧКОМ дејству Совјетске армије и НОВЈ, наша влада и Национални комитет Југославије брзо су се договорили.

У ИНТЕРЕСУ садејства совјетских и југословенских јединица, штаб Врховне команде поручио ми је да се састанем са маршалом Јосипом Брозом Титом у румунском граду Крајови.

БИЛА ЈЕ ЈЕСЕН 1945. године, после ослобођења Госпића. П. Г. Рак и начелник оперативног одељења Главног штаба Хрватске, пуковник Краут, ишли су поред једне колоне југословенске војске.

— ЗНАТЕ ЛИ — обратио се Краут свом сапутнику — да заједно са мном од 1941. године „партизанује“ и моја кћер?

— Да, ја сам о томе слушао — одговорио је П. Г. Рак.

ОНИ СУ САДА ишли поред тенка, на коме је седела девојка у униформи са црвеном звездом.

— Ето, ето моје кћери — рекао је Краут — упознајте се.

П. Г. Рак се представио, у одговору, девојка је рекла само своје име:

— Ваљуша...

Тада су отац и кћи испричали историју порекла тог страног женског имена. У породици Краута одувек су волели руски народ, радовали се победи октобарске револуције, радосно пратили наше успехе и изградњу социјализма. И када је дошла на свет девојчица, срећни родитељи хтели су је назвати најпопуларнијим руским именом.

Може ми се рећи да у овој занимљивој причици нема ніког историјског смисла. Не слажем се. У тој, на први поглед, безначајној епизоди виде се давне и дубоке симпатије, блискост југословенског и руског народа...

(Наставиће се)

Ил. 23

ЗАХВАЛНОСТ ТИТУ И ЈУГОСЛОВЕНСКИМ НАРОДИМА

Од сталног дописника »Новости«

Вечерње НОВОСТИ 2
20 дин. Београд • Година XII
Среда, 21. октобар 1964. БЕОГРАДСКО ИЗДАЊЕ

Москва, 21. октобра

СА ВЕЛИКОМ захвалношћу овде су примљени телеграми саучешћа **Јосипа Броза Тита, Едварда Кардеља, Ивана Гошњака и Коче Поповића**, који су били упућени совјетским руководиоцима поводом трагичне погибије совјетских војних команданата у авионској несрећи на Авали.

Телеграми које су данас председнику Титу послали **Брежњев, Микојан и Косигин**, у којима се у име ЦК КПСС, Президијума Врховног савета СССР и Министарског савета СССР изражава југословенским народима и лично председнику Титу велика захвалност за искрено саучешће поводом трагичне погибије совјетске војне делегације, објављени су на истакнутим местима у „Правди".

Орган ЦК КПСС „Правда" такође доноси извештај из Београда са седнице Градске скупштине Београда посвећене 20-годишњици ослобођења Југословенског главног града, којој су присуствовали генерални секретар Савеза комуниста Југославије Јосип Броз Тито и други југословенски руководиоци и чланови совјетске војне делегације са маршалом авијације Судецом на челу. У извештају из Београда совјетска јавност је обавештена и о говору који је одржао државни секретар за народну одбрану Иван Гошњак.

Данас је Министарство одбране СССР издало посебно саопштење о погибији чланова совјетске војне делегације у авионској несрећи код Београда.

„Правда" и други совјетски листови објавили су, такође, да је доделио посмртно звање народног хероја Југославије совјетском маршалу Бирјузову и одликовао високим југословенским орденима друге чланове совјетске војне делегације.

Р. БАЈАЛСКИ

БЕОГРАД ИСПРАТИО СОВЈЕТСКЕ ХЕРОЈЕ

ХИЉАДЕ Београђана прошле су данас пре подне поред посмртних остатака чланова делегације совјетских ратних ветерана и чланова посаде авиона који су трагично погинули на падинама Авале.

Тачно у 10 часова, у Дому ЈНА, стала је поред одра прва почасна стража официра Југословенске народне армије.

У 11,30 положени су венци Председника Републике, ЦК СКЈ, Савезног извршног већа, ЈНА, СР Србије и Совјетске амбасаде.

После почасне страже београдских омладинаца и омладинки поред остатака погинулих совјетских ветерана стали су представници Београда. Њих су заменили генерали ЈНА, а потом почасна стража Совјетске амбасаде и совјетске делегације.

Последњу почасну стражу у Дому ЈНА држали су чланови одбора за испраћај Иван Гошњак, Јован Веселинов, Мијалко Тодоровић, Јаков Блажевић, Отмар Креачић, Раде Хамовић, Драги Стаменковић и Бранко Пешић. Потом су официри ЈНА изнели ковчеге.

У име грађана Београда од посмртних остатака совјетских команданата опростио се члан ЦК СКЈ **Драги Стаменковић.** Потом је говорио шеф совјетске делегације, генерал армије **Зелишев.**

Поворка ковчега у пратњи совјетске делегације југословенског одбора за испраћај кренула је преко Трга Републике Теразија, и Бранковом улицом према Батајници.

Са батајничког аеродрома посмртни остаци совјетских ратних ветерана и посаде авиона сутра ујутру биће авионима пренети у Москву.

Ј. Ј.

(СНИМИО Н. БИБИЋ)

ПОСМРТНИ ОСТАЦИ СОВЈЕТСКИХ ВЕТЕРАНА У ДОМУ ЈНА

КВАЛИТЕТ ЕЛЕГАНЦИЈА УДОБНОСТ
КОШТАНА
ВРАЊЕ

СТАРТ НОВИХ КРЕДИТА — 24. ОКТОБРА

СТРАНА 7.

Ил. 24

Београд испратио хероје

● Стотине хиљада Београђана у Дому ЈНА и на улицама до батајничког аеродрома одало пошту трагично погинулим совјетским ратним ветеранима

вечерње НОВОСТИ 20 дин. Београд • Година XII

1

Четвртак, 22. октобар 1964. БЕОГРАДСКО ИЗДАЊЕ

ОБУЗЕТ великом тугом, Београд се јуче достојанствено опростио од незаборавних пријатеља, хероја и прослављених совјетских команданата, који су трагично погинули 19. октобра на падинама Авале. Стотине хиљада Београђана образовао је непрекидни шпалир од Дома ЈНА на Тргу Републике до последњих земунских кућа према батајничком аеродрому.

Неми од бола за драгим гостима, које су позвали на своју велику свечаност, Београђани су још у девет часова пунили улице око Дома ЈНА, где су били изложени посмртни остаци чланова совјетске војне делегације и 11 чланова посаде авиона.

Гордост је победила тугу

ВАЉДА ништа не може боље да изрази осећања Београђана у тим тренуцима од речи секретара Градског комитета и члана ЦК СКЈ ДРАГОГ СТАМЕНКОВИЋА:

Драги наши ратни другови, јуначки команданти Црвене армије!

(Наставак на страни 3.)

ИЗ СТОКХОЛМА ЈАВЉАЈУ:

САРТР ОДБИЈА НОБЕЛОВУ НАГРАДУ!

● Ову вест је потврдила и шведска амбасада у Паризу

● Сартр није ни потврдио, ни демантовао ову вест

Страна 3.

У ЊУЈОРКУ КИДНАПОВАН ШЕФ МАФИЈЕ

Страна 3.

ПОСЛЕДЊА ПОЧАСТ БЕОГРАЂАНА У НЕСРЕЋИ ПОГИНУЛИМ ВЕТЕРАНИМА: На Теразијама и на Булевару Ленина на Новом Београду (СНИМЦИ Н. БИВИЋ И И. МИХАЈЛОВИЋ)

МОГЛИ СМО ДА КИДНАПУЈЕМО ХИТЛЕРА

■ СЕНЗАЦИОНАЛНА ИЗЈАВА БИВШЕГ БРИТАНСКОГ ОБАВЕШТАЈЦА — СТРАНА 6.

Ил. 25

Из ратних мемоара маршала Сергеја С. Бирјузова »Совјетски војник на Балкану« (2)

КАЋУШЕ НА АВАЛИ

У СВОЈОЈ ПОСЛЕДЊОЈ књизи ратних меомара совјетски маршал С. С. Бирјузов, који је трагично погинуо у авионској несрећи на Авали, изнео је своја сећања на дане пред Београдску операцију.

ДИРЕКТИВУ штаба Врховне команде о припреми Београдске операције примили смо 20. септембра. И одмах смо приступили послу. А предстојало нам је много да урадимо...

ПОШТО смо претресли тренутну ситуацију, решили смо да не дозволимо непријатељским снагама које су одступале да се сједине у југословенској престоници. Јер, то би изванредно ојачало непријатељски гарнизон у Београду, довело до дуготрајних борби, рушења града и бројних жртава његових становника.

ВОЈНИ савет фронта предузео је све неопходне мере како би главнина непријатељских снага била уништена не у Београду, него на прилазима града.

СУСРЕТ ЦРВЕНОАРМЕЈАЦА И ПРОЛЕТЕРА

ЗБОГ тога смо, право с марша, увели у борбу Четврти гардијски механизовани корпус и Пету самосталну моторизовану бригаду, ојачавши их добро артиљеријом, инжењеријом и подршком све наше авијације.

ЧЕТВРТИ гардијски механизовани корпус успешно је пробио жилави одбрамбени појас непријатеља и у рејону Паланке срео се с борцима Пете дивизије првог протелерског корпуса НОВЈ. Они су заједнички ослободили важни железнички чвор и Велику Плану, пресекавши пругу Ниш — Београд.

ПРОТИВ наших тенкова непријатељ је супротставио тенкове типа „тигар“ и јуришна оруђа „фердинанд“. Немачки аутоматичари нападали су са оклопних транспортера. Ипак, нису могли да сачувају своје положаје.

ПОСЛЕ кратких али жестоких бојева

ГЕОРГИ ДИМИТРОВ У РАЗГОВОРУ СА ТОЛБУХИНОМ И БИРЈУЗОВОМ (у средини)

у Тополи и Младеновцу, кад је сунце залазило 13. октобра, совјетски тенкисти, заједно са својим југословенским друговима, допрли су до прилаза Београду и овладали брдом Авала — свега 15 километар од града.

ТРЕБАЛО је видети одушевљење бораца народноослободилачке војске Југославије. За Авалу, за ово брдо у близини Београда, везани су многи легендарни подвизи синова Србије. На њој се налази и Гроб незнаног јунака, на коме је и за време ове битке, неко положио свеже цвеће и венац.

НЕМЦИ У БЕОГРАДУ — ИЗОЛОВАНИ

НА НЕПРИЈАТЕЉСКОЈ страни завладала је паника. Врховни командант немачко-фашистичке војске у Југославији генерал Вајск, чији је штаб био у Београду, објавио је у граду опсадно стање. Али, узалуд.

БЕОГРАДСКИ гарнизон је већ био изолован. Тринаест дивизија армијске групе „Е“, које су одступале са југа Балканског полуострва, биле су одбачене у горње рејоне.

Непријатељ се још раније припремио за одбрану Београда, опасавши га са три јако утврђене одбрамбене линије. У самом граду, на трговима и раскрсницама, хитлеровци су изградили бункере и оспособили за одбрану многе камене зграде. Београдски гарнизон је бројао неколико десетина хиљада људи и, поред артиљерије, митраљеза, веће количине лаког оружја, располагао још и тенковима. Оно што је хитлеровцима недостајало, то је била подршка народа земље коју су они поробили.

(Наставиће се)

Ил. 26

ДОМИНИРА - НЕМОРАЛ

● У ФИНИШУ ПРЕДИЗБОРНЕ БИТКЕ У С.А.Д., РЕПУБЛИКАНЦИ СВАЉУЈУ НА ЏОНСОНА СВУ КРИВИЦУ ЗА НЕМОРАЛ У ЗЕМЉИ, СЛУЖЕЋИ СЕ ПРИ ТОМЕ — НЕМОРАЛНИМ СРЕДСТВИМА

● Извештај нашег сталног дописника из Вашингтона

— СТРАНА 3.

Вечерње НОВОСТИ 20 дин. Београд • Година XII

2

Четвртак, 22. октобар 1964. БЕОГРАДСКО ИЗДАЊЕ

НА МЕЂУНАРОДНОМ ТАКМИЧЕЊУ ФРИЗЕРА У ПАРИЗУ

Три прва места Београђанима

Париз, 22. октобра

НА МЕЂУНАРОДНОМ такмичењу фризера у Паризу, југословенски учесници постигли су — одличан успех. Међу 80 такмичара из осам земаља, југословенски фризери су освојили прва три места у категорији „лепог шишања" мушкараца. Праву награду у тој дисциплини освојио је Ратко Шобота, другу Милеенко Милутиновић, и трећу Драган Грковић — сва тројица из Београда.

У такмичењу за женске фризере наши учесници су се добро пласирали, мада нису заузели прва места, која „традиционално" припадају француским фризерима.

ПОСЛЕДЊИ ИСПРАЋАЈ

● У име старешина и војника ЈНА, од погинулих совјетских ветерана опростио се генерал-пуковник Отмар Креачић

● На топлом и срдачном испраћају захвалио се генерал армије Јепишев

На путу у домовину приређен је совјетским херојима и ратним ветеранима јутрос на батајничком аеродрому последњи испраћај. Уз звуке посмртног марша официри Југословенског ратног ваздухопловства унели су 17 ковчега са посмртним остацима погинулих чланова делегације и посаде авиона, који се 19. октобра срушио на падинама Авале, и венцима града Београда у дна велика „жбуница".

КОВЧЕГ са посмртним остацима маршала Совјетског Савеза Бирјузова, са венцима председника Републике друга Тита, ЦК СКЈ, Совјетске амбасаде, СИВ, ЈНА, СР Србије и Београда, унет је у авион којим ће путовати совјетска војна делегација и чланови југословенске делегације који не присуствовати сахрани.

Пре уношења у авион, од посмртних остатака совјетских ратних ветерана опростио се у име старешина и војника ЈНА генерал пуковник ОТМАР КРЕАЧИЋ, Грађанима Београда, Централном комитету СКЈ, СИВ и свим друштвеним организацијама захвалио се на срдачном испраћају шеф совјетске војне делегације генерал армије ЈЕПИШЕВ.

Испраћају на сурчинском аеродрому присуствовали су другови Јован Веселинов, Иван Гошњак, Вељко Зековић, Звонко Баркић, Јаков Блажевић, Светислав Стефановић, Раде Хамовић, са генералима ЈНА, Драги Стаменковић, Бранко Пешић, представници Градске скупштине, председници београдских општина и друге личности.

На путу у домовину прослављене команданте Црвене армије пратиће Раде Хамовић, Јоже Инголич и Бранко Пешић. J. J.

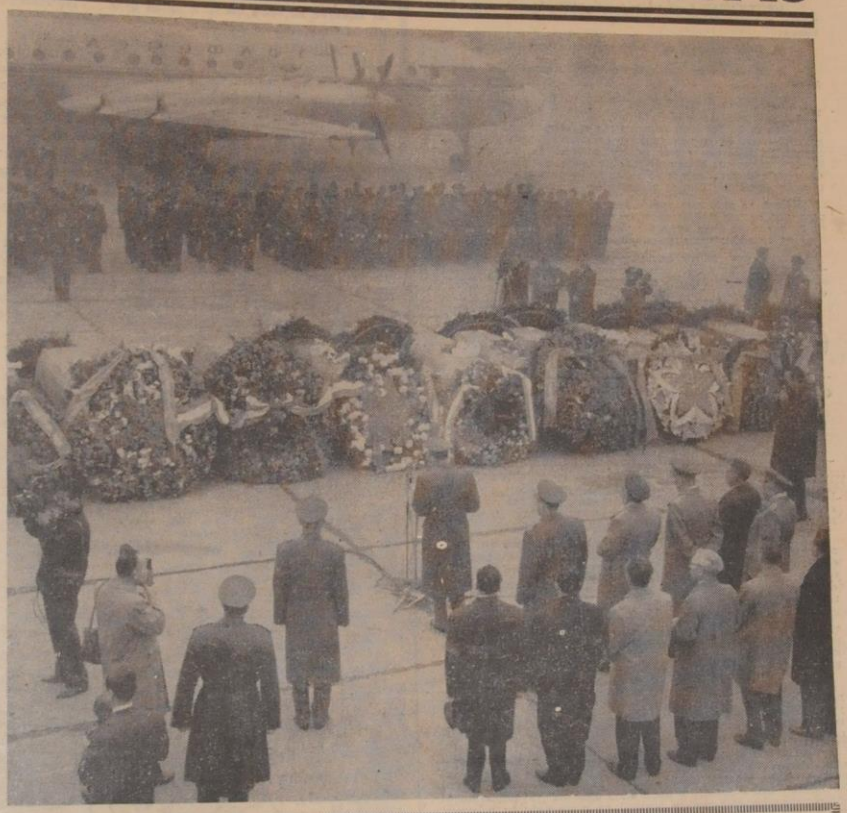

МОГЛИ СМО ДА КИДНАПУЈЕМО ХИТЛЕРА

■ СЕНЗАЦИОНАЛНА ИЗЈАВА БИВШЕГ БРИТАНСКОГ ОБАВЕШТАЈЦА

— СТРАНА 8.

Ил. 27

ПОСЛЕДЊЕ ИЗДАЊЕ

ПОЛИТИКА ЕКСПРЕС

ВЕЧЕРЊИ ЛИСТ • БЕОГРАД • ГОДИНА II • 20 ДИН.

БРОЈ 327. БЕОГРАД, УТОРАК 20. ОКТОБАР 1964. ГОДИНА

СТРАНА 2: ЕКИПА »ЕКСПРЕСОВИХ« НОВИНАРА ПРВА НА МЕСТУ НЕСРЕЋЕ

СТРАНА 3: Били смо једна војска кад сте бранили Москву и Лењинград, једна кад смо ослобађали Београд

СТРАНА 16: Крај трагичног лета

ПОСЛЕДЊИ ПОХОД КОМАНДАНАТА

Београд данас одаје последњу пошту совјетским ратним ветеранима који су јуче погинули у авионској несрећи на Авали.— Место на коме су погинули маршал Бирјузов, генерал-пуковник Жданов и остали чланови делегације биће трајно обележено

На месту трагичног удеса: остаци „Иљушина 18" захваћени пламеном — преживелих није било!

УМЕСТО ПРОСЛАВЕ

Били су на домаку циља. На аеродрому, чекали су их стари другови из ратних дана. У њихову част, у славу њиховог дела, Београд се кушао у тробојницама и ратним заставама. Све је било спремно за дочек. Још минут-два и „Иљушин" је требало да се спусти на писту...

Није се спустио. Из досад још неразјашњених разлога, разбио се о обронке Авале. Сви путници, од маршала Бирјузова до пуковника Шелутка — прослављени команданти Совјетске армије који су нам долазили у госте, да заједно прославимо двадесети рођендан велике победе — погинули су.

Судбина је хтела да их смрт задеси на месту одакле су у октобру 1944. године кренули у последњу битку за ослобођење нашег града. Њихове остатке, разбацане по бројним падинама, покрило је зимске слободне јесени, лишене с истог дрвећа које је пре двадесет јесени штитило њихове борце пред напад.

Трагедија је изузетно сетна реч да би се описао овај удес, жалост и бол само су сенка онога што ми, несуђени домаћини погинулих, у оном тренутку осећамо. Реч је о катастрофи ужасних размера, о смрти људи који су са нама делили и добро и зло, о губитку пријатеља.

Тужна је постала наша прослава. Искористимо је да се сетимо наших хероја, пре двадесет година и јуче, на истом месту, за исте идеале. Сетимо их се и поклонимо се великој успомени коју су за собом оставили покољењима которе долазе. Леон Давичо

ОСАМНАЕСТ МРТВИХ

Једанаести члан посаде била је стјуардеса — млађи сержант Тамара Сергеевна Кузмина

МОСКВА, 20. (ТАСС) — Централни комитет КПСС, Президијум Врховног совјета СССР и Министарски савет СССР са дубоком жалошћу саопштавају да су 19. октобра у авионској несрећи у близини Београда трагично погинули чланови совјетске војне делегације, која је путовала на прославу двадесете годишњице ослобођења Београда од фашистичких окупатора: маршал Совјетског Савеза Сергеј Семјонович Бирјузов — члан ЦК КПСС, депутат Врховног совјета СССР, херој Совјетског Савеза, први заменик министра одбране и начелник Генералштаба оружаних снага СССР, генерал-мајор Николај Романович Миронов — члан Централне ревизионе комисије КПСС, депутат Врховног совјета СССР и начелник одељења ЦК КПСС, генерал-пуковник тенковских јединица Владимир Ивановић Жданов — херој Совјетског Савеза, народни херој Југославије и начелник Војне академије тенковских јединица, генерал-лајтнант Николај Николајевич Школуновић — заменик начелника Војне академије „М. В. Фрунзе", генерал-лајтнант у пензији Иван Кондратевич Кравцов — херој Совјетског Савеза, генерал-мајор у пензији Леонид Порфиревич Бочаров, као и пратилац делегације потпуковник Григорај Тимофејевич Шелудко.

У авионској несрећи су погинули и чланови посаде авиона: мајор Михаил Петровиц Сисојев — командант авиона, мајор Генадиј Андрејевич Бељајев — другог пилот, капетан Генадиј Николајевич Курношев — трећи пилот, капетан Алексеј Владимировиц Афимов — навигатор, мајор техничке службе Владимир Дмитријевиц Ишченко — инжењер, капетан техничке службе Олег Сергеевиц Молин — техничар, старији поручник Валентин Васиљевиц Черненко — техничар, старији сержант Евгениј Васиљевиц Јермаков — радиста, старији подофицир Николај Андреевиц Жебелев, млађи сержант Валентин Федоровиц Качалкин, млађи сержант Тамара Сергеевна Кузмина — стјуардеса.

ЦК КПСС, Президијум Врховног совјета СССР и Министарски савет СССР изражавају своје дубоко саучешће породицама и родбини погинулих другова.

Ил. 28

Ил. 29

THE DEATH OF MARSHAL BURYUZOV IN THE EYES OF THE BELGRADE'S PRESS

Nemanja Kalezic

This short paper presents the tragedy with the plane carrying the Soviet delegation for the celebration of the 20th Anniversary of the Liberation of Belgrade from the Germans. The plane Il-18 crashed in the outskirts of Belgrade killing all the passengers and the crew. Among the passengers was the senior Soviet military commander the marshal of Soviet Union S. S. Biryuzov. The text examines the events as presented by the then Belgrade press.